

Turėkime galvoje, kad taip atsiliepia apie A. Morkaus kūrinis tipingas sovietinis propagandistas, kokis yra M. Sluckis. Ir radęs tokią geležėlę, kaip Baltajame mieste lyje autorių pernelig nesidžiaugia, nes abejingumo apimtas, ar A. Morkaus pasibeldimas į Pergalės duris nėra tik atsitiktinumas? Čia A. Sluckis atvirai pasisako: "Noretūsi, kad ši pažintis neliktų tik epizodu".

Atsarga gėdos nedaro. Juo labiau sovietinio gyvenimo sąlygose. Čia labai išaukštinsi, o žiūrėk, gali panašiai atsitikti, kaip ir šiomis dienomis: Mokslo vyrą Penkovskį sušaudė Maskvoj kaip teikusį kurias tai žinias užsieniui, o *politicijos generolas Krymo totorių, Kaukazo tautų ir Lietuvos bei Latvijos ir Estijos tautų naikintojas Serovas* taip pat nukentėjo, — buvo artimas Penkovskio pažįstamas. Ir policijos generolas, Sovietų sąjungos kariuomenės generalinio štabo slaptojo skyriaus (žvalgybos) viršininko pavaduotojas Serovas alleistas iš tų pareigų.

Sovietinis rašytojas M. Sluckis tik nežiūrima menkystė prieš aną policijos generolą Serovą. O A. Morkus emigrantas, Paryžiaus miescionijos raugu aptrauktas, M. Sluckis žino, su kuo turi reikalą. Čia jo ir atsargumas.

Gi A. Morkus, gyvendamas šalyje, kur politinės laisvės galioja, jaučiasi neabejotinai saugiau, negu M. Sluckis su visu Pergalės redakcijos štabu, gyvendami pavergtoje Lietuvoje.

B. BUMM

Sunki diagnozė

Daktaras Hawkins atidarė laukiamojo duris ir pasakė stereotipinius žodžius:

— Prašau! Sekantis! Įėjusi į kabinetą moteris buvo aukšta, laiba, įdubusiomis akimis.

— Labas, daktare! — pasakė ji ir atsistojo. Prašau mane iširti labai nuodugnai.

Gdytojas atidžiai pasižiūrėjo į pacientę.

— Šitaip... Ir kodėl gi? — Aš girdėjau, daktare, kad tamsta esi vienas iš geriausių psichiatrų. Aš norėčiau gauti iš jūsų liudijimą, kad esu visiškai normali.

— Ar jūs turite pagrindo manyti, kad jūs ne visai normali? — atsargiai paklausė gydotojas.

Pacientė nusijuokė.

— Daktare, tai tikrai juokingas klausimas! Kas gi laiko pats save pamišusiu? — Jei taip, tai aš nesuprantu, kodėl jūs kreipiatės būtent į mane. Tai yra, aš noriu pasakyti, kad niekas pats savo valia nesikreipia į psichiatrą, jei laiko save normaliu. Šitaip žmonės elgiasi tada, kai pastebi kuriuos nors buginančius simptomus, ir tai, jei jie dar sugeba suprasti, kad pradeda virsti nenormaliais.

Pacientė neigiamai pakratė galvą.

— Ne... Bet mano vyras teigia nuolat, kad aš esanti ne visai normali, ir aš noriu įrodyti, kad taip nėra.

Daktaras Hawkins jau buvo tikras, su kuo jis turi reikalą.

— Juk tai dar nepakankamas pagrindas eiti pas psichi-

atrą. Kone kiekvienas vyras kartais šitaip galvoja apie savo žmoną. Na, o jūs? Argi jūs niekad panašiai nepagalvodavote apie savo vyrą?

Pacientė atsakė nedelsdama:

— Štai, daktare, jūs kaip tik atspėjote: mano vyras iš tikro ne visai normalus. Jis seka mane, jis duoda visokių patarimų, kartais net kone jėga stengiasi sutrukdyti mano sumanymus. Kai aš protestuoju, jis sako, kad aš nenormali.

— Ar galėtumėte duoti man kokį konkretų pavyzdį?

— Aš turiu jų šimtus.

— Ne, ne, pakanka tik vieno.

— Gerai, daktare. Klausykite: aš nepaprastai mėgstu kukulius.

— Hm... Kas čia blogo?

— Žinoma, čia nėra nieko blogo, bet mano vyras net ir tai laiko nenormalumu.

Daktaras Hawkins pakratė galvą:

— Keista! Man tai nesuprantama.

— Taigi, — pasakė pacientė ir tęsė vis labiau įsismagindama: — Man tai irgi nesuprantama. Dėl to aš ir manau, kad ne aš, o jis pamišęs...

Daktaras pertraukė:

— Jei kukulių pamėgimas reiškia nenormalumą, tai ir aš pats nenormalus: aš bet kuriuo metu galiu valgyti kukulius. Tai tikra aistra.

— Tiesa? — nudžiugus paklausė pacientė.

— Aš mėgstu kukulius labiau, negu geriausius delikatesus.

— Jei šitaip, daktare, tai jūs būtinai turite ateiti pas mane į svečius. Aš manau, kad niekas pasaulyje nemoka virti tokių kukulių, kaip aš.

Nauji vengrų anekdotai

Budapešte vėl viešai juokaujama, net raudonesiems bosams girdint. Naujausias anekdotas pasakojamas toks: Susitiko du rykliai ir pasakoja vienas antram savo naujausias nuotykius.

— Anadien Anglų kanale aš prarįjau anglą ir susigadinau vidurius. Anglas buvo toks liesas, vien oda ir kaulai, — pasakoja pirmasis ryklys.

— Antrasis ryklys: — Aš turėjau daugiau laimės negu tu. Juodojoje jūroje suvalgiau partijos sekretorių. Tai buvo gardumėlis — taukai vieni!

— O kaip su kaulais? — paklausė pirmasis.

— Neturėjo jokių kaulų, net nugarkaulio — laižėsi antrasis ryklys.

Pamačlyvi vaistai

Į didelę kosmetikos krautuvę ateina visiškai nuplikęs džentelmenas ir prašo kokių nors vaistų plaukams. — Girdėjau, kad yra išleistas naujas preparatas "Stebuklas", kurs stebuklingai paveikia plaukus? — klausia džentelmenas.

— Taip yra, štai — vaistinėkas įteikia jam "Stebuko" bonkele.

— Ar tikrai jie pagelbsti? — atsiklausia žmogus traukdamas pinigine.

— Reikia manyti, kad taip, — atsako padavėjas. — Štai, prieš keletą dienų nusiuntėme tris bonkutes vienam mūsų klientui užmiestyje. Mačusiejį tvirtina, kad gavęs už vaistus sąskaitytą, klientas pradėjo savo plaukus saujomis rauti.

Aš jau namie turiu privirusi jų trylika pilnų lagaminų!

Vertė L. U.

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

Naujienu Antroji Dalis

NR. 667

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XIX METAI

M. SNARIENE

VAIŽGANTAS — MŪSŲ TAUTOS ŠVYTURYS

(Balandžio 29 d. suėjo 30 metų nuo jo mirties)

Atgaivinkime atmintyje ir prisikelkime prieš akis neužmirštamą tautos šviesuolį, kokį jį esame matę gyvą, ir leisime jo dvasiai pabūvoti mūsų tarpe.

Štai kan. Dr. Juozas Tumas — Vaižgantas Vasario 16-tosios dienos gimnazijų prakalbai. Mokyklos direktoriaus lydimas, vos tik įjėgs salėn, kur palei duris, abiejose tako šalyse sustoję gimnazistukai, tuoj kyšt vienam ranką, kyšt kitam — sveikinasi, lyg su gerais pažįstamais. Gal ir ne visi tada viską suprato, ką svečias prie prezidento stalo kalbėjo. Bet kad garsusis rašytojas Vaižgantas jiems padavė ranką — to jie niekad neužmirš.

Štai doc. J. Tumas Lietuvos universiteto humanitarinių mokslų fakulteto koridoriuje skrieja į paskaitų kambarį (auditoriją). Standžiai susėjętą juodu sruzdutu, baltuliais plaukais ir šviečiančiu veidu, visuomet atrodė dailiai ir įspūdingai. Prabėgdamas pro universitetą su žila barzdžiuke seną sargą, timplėlia šiam už barzdos ir vėl eina tolyn niukt niukt smulkiais žingsneliais, žvalia ir lengva eiseną. Sargas lydi jį pasigerėjimo šypsena, o studentai strimagalviais bėga, verčiasi paskui jį į auditoriją.

Paskaitos metu prie katedros (paaukštinto profesoriaus staliuko) visuomet stovi stachias. Dėsto vaizdžiai, gyvai, atsidedęs, lyg pasigardžiudamas. Įkarsčio pagautas, kartais susivelia plaukus, lyg baltą debesėlį virš galvos, pašiausia kuodą ir vėl suglosto. Į jo paskaitas rinkdavosi ne tik literatūrą studijuojantieji. Tumo pasiklausyti ir pasigerėti atėidavo ir kitų skyrių ir fakultetų studentai. Ilgas, suolų pristatytas, kambarys, kuriame telpa apie 200 žmonių, tiek prisigrūdęs, kad, suoluose vietų pritrūkusieji, nukorę kojas, sėdi ant palangių, apsidėję net katedros pakopą. Paskaitai atėjęs, Tumas žengia per ištiestas kojas, brenda per studentus, lyg bažnyčioje atėidavęs. Kartkartėmis klausytojai pratrūksta juoku, nors kan. Tumas nebuvo juodarys ir sąmoningai juokinti nesistengė. Tai plaukė savaime iš jo prigimties: klausytojus versdavo kvatotū nepaprastai natūraliu kūrybiškumu, meile ir atsidavimu dėstomam dalykui, aptariamų asmenų pažinimu ir taikliu pagrindi-

Dėstydamas draudžiamą laikmečio mūsų literatūrą, nepraleido nei vieno, kad ir menkai žinomo, šiek tiek labiau raštingo, lietuvių. Su didele vidine šiluma įtikinančiai lukšteno jų raštų-raštelių mintis; aiškino, kaip ant delno, dėliojo to laikotarpio žmonių dvasią, siekimus ir kovas. Visa tai jam nebuvo vien formalus paskaitos dėstymas, bet jo paties išgyventas ir atjaustas praeities sklypelis, antrą kartą klausytojų akivaizdoje atkurtas ir taip vaizdžiai perteiktas, kaip gero menininko suvaizdintas. Gyva, kunkuliuojančia kalbos versime jis čia pat rinkdavo ano meto rašytojų tipus ir jų kūrinių veikėjus.

Savitas ir įdomus jis buvo ir bažnyčioje. Kažkokia proga kartą stebėjau kan. J. Tumą nedidelėje, bet Kaune ir visoje Lietuvoje garsioje Vytauto vardo šventovėje, kurio ilgalaukiu valdytoju jis buvo. Negalėjau atsigėrėti, kai, skriste įskridęs, ruošėsi apie altorių, jį vikriai nudengė, pats užžibino žvakes. Kaip jis šmaikščiai sukasi, bėga ir zakristiją ir vėl atgal! Gal tuo tarpu neturėjo tarno ar klapčiuko, kad tą ruošą pats atlikinėjo. Apskritai, visa, ką tik jis darė, atrodė, jį žavėte žavėjo — visa buvo jo kūrybinio gyvenimo dalimi.

Baltą kan. J. Tumo galvą tuoj visi pamatydavo Valstybės Teatre (Kaune), pirmoje žiūrovų eilėje, prie pat orkestro atitvaros. Kada tik atitrūkdamas nuo savo darbų, Vaižgantas gėrisi menu, domisi viskuo, kas tik vyksta lietuvių visuomenės ir kultūros gyvenime. Jis turi viską matyti, žinoti, nes visa tai Lietuvos, o kartu ir jo paties.

Ant jo sidabru šviečiančios galvos studentų draugovės (korporacijos) dėjo savo spalvotas kepuraites, rišo per petį senjoriškas juostas, kėlė į garbės narius, sakė pagerbimo kalbas, o jis tik švitėjo nuoširdžia šypsena, lyg sakydama: "Gerai, kraukit ant manęs, ką tik norit: pareigas, darbus ir žymenis. Juk tai ne man, o Lietuvai ir jos ateities labui!"

Visokios mažesnės draugijos ir stambios ideologinės organizacijos (partijos) Tumą Vaižgantą gaudyte gaudė, jį visur kvietė paskaitoms, prakalboms, sukaktims atžymėti, iškilmingiems atidarymams ir t.t. Be jo neišsivertė joks pažinimo jį bruožų vaizdavimas.

(Nukelta į 3 psl.)

Iš netolimos praeities — buvęs Keistučių choras

Dienų Skeveldros

O vistik būtų įdomu žinoti, kodėl Lietuvos Paminklinėi Koplyčiai Washingtono, D. C., parinkta *Silvosos*, bet ne *Aušros Vartų* vardas?!

Ar tai "provincionalizmas" ar (politinis?) atsargumas (kad neįžeisti Vatikane įsigalėjusių lenkų ir savo ruožtu kard. Wyszyński—Gomulkos)? Kas galėtų paaiškinti?!

Londono lenkų "Wiadomości" Nr. 884 randame žinomo dešiniųjų publicisto J. Giertycho str. "Polska a Białorusini". Apiburgęs gudus ans imasi graudenti lietuvius. Girdi, jei išblaškyta po Sibirą arba JAV ir šiandien lietuvių inteligentija Australijoje, jei lietuviai vyskupai sėdi kalėjimuose, jei lietuviai ūkininkai, užuot pasiturinčiai ūkininkavę savo sodybose, sugrūsti į kolchozus, tai, anot str. autoriaus, žymia dalimi kalti lietuvių atgimimo ir valstybės sukūrimo vadovai. Ir... Giertych toliau dėsto, kad kalti lietuviai 1918 m. *nesidėję į Lenkijos valstybę kaip autonomiška sritis* (!!!).

Nieko-nieko apie Dmowskio - Pilsudskio imperializmą, nieko apie vaivados Bocianskio Vilniaus krašto pacifikaciją, nieko apie... Aiman, lenkų emigracijos vadai nieko nepamiršo — nieko neišmoko!

Beje, J. Giertych yra autorius specialios studijos "Sprawa Litewska" (Lietuvių problema). Irgi — sena daina...
3

Tame pat literatūros savaitraštyje, būtent — "Wiadomości" Nr. 892, skaitome žinomo lenkų rašytojo Sergijūn Piasockio apsakymėlį, "Krzyk". Literatūriškai — menkas gaminytis, ir jei sustojame ties juo, tai kaip ties "politišku

kompleksu", kuris tebevirgina mūsų pietų kaimyno ne tik politikus, bet ir intelektualus.

Josef, Klara ir Mag ruošia pasikėsinimą prieš Dorotą, kuri talkinėja (koloboruoja) vokiečiams ir — lietuviams Vilniuje. Geriausia vieta parenkama Aušros Vartai ir šv. Teresės bažnyčios apylinkė. Jau pasikėsinant prieš kažkokį Kancercerwiczų "kraujas paplūdo bažnyčioje". Autorius patvirtina faktą, kad nacių okupacijos metu lenkai naudojo bažnyčias kaip visokeriopą politinę platformą. Vyriausias ssmokslininkas Josef, kai praeidinėja pro Miesto muziejų (buv. rotušę), didžiuojasi išvogęs porą knygų iš ten organizuotos *anti-žydiškų* veiklų parodos (tokią provokaciją skelbė ir Londono lenkų vyriausybės radijas! J. C.).

Bet grįžkime į Aušros Vartus, kur pogrindžio lenkų pareigūnai laukia (Klara klūpi meldžia užtarimo, anot-autoriaus) Dorotos (jau sykį prieš ją kėsintasi — saudyta, bet, deja, nenušauta!) Ji grįžta su savo motina. Šūviai ir...žūna motina.

Kas vejasi ir gauda pasikėsintojus? Nagi, kas?! Kaip lenkų įprasta nuo pat Pilsudskio dienų, "dwoj szaulisi" (du šauliai) ir pritikant "laiko dvasią", "*Zolnierze litewsky i jakis Niemiec*" (lietuvių kareiviai ir kažkoks vokiečiai). Ir t.t. ir t.t.

Nieko nepamiršo — nieko neišmoko, netgi rimto literatūros savaitraščio (nebejauni) redaktoriai...
4

"Literatūros ir Meno" Nr. 20 rašoma apie liudies meno šventę Kaune: Finalinėse varžybose dalyvavo 40 chorų, daugiau kaip 30 liudies ansamblių, gausus šokėjų būrys, (Nukelta į 2 psl.)

**NAUJIENU
50 METU
SUKAKTIES KONTESTAS**

1964 metais "NAUJIENOS" minės 50-ties metų sukaktį.
Šia proga ruošia kontestą.
Šiomis dienomis bus paskelbtos kontesto sąlygos.

Dienų Skeveldros...

(Atkelta iš 1 psl.)

estradinių orkestrų, kaimo kapelių ir kitų meno saviveiklos žanrų atstovai.

Skaitome: Apžiūra, praėjusi su šūktu "Į darbą su daina", parodė išaugusį visų meno saviveiklos žanrų masiškumą ir meistriskumą. Tuo akivaizdžiai galima buvo įsitikinti, išklausus Kauno Politechnikos instituto, Kauno "Bangos", Kretingos rajonkoopsjungos, Kybartų, Vievio, Jurbarko rajono šimkaičių kultūros namų, Kapuskio rajono Černiachovskio vardo kolūkio bei liaudies ūkio tarybos moterų chorų, savo kategorijose užėmusius atitinkamai I, II, III vietas.

Vis dėlto, nežiūrnt optimistinės apžiūros nuotaikos, jos rezultatai daugelyje saviveiklos grandžių nėra jau tokie džiūgūs. Vis dar aktualios lieka chorinės kultūros vystymo problemos. Jeigu aukščiau minėtų miestų, rajonų, kaimo chorai ir sublizgėjo atlikimo meistriskumu, vokaline kultūra, tai daugumos rajonų bei kaimo vietovių ir net tokių miestų, kaip Vilnius, Šiauliai, Klaipėda, apžiūroje dalyvavusių chorų lygis buvo nepatenkinamas. Bėda sena — tai vokalinį hipen aktorinių igūdžių stoka. Toliau rašoma:

Apžiūra taip pat parodė, kad kai kurie kolektyvų vadovai perdėm linksta į mastabiškumą. Kai gausus kolektyvas kompaktiškas ir apvalytas, žinoma, gerai. Tačiau vien dalyvių skaičius, kaip ir pats repertuaras, taip pat neapsprendžia choro meistriskumo. Atrodo, kad Vilniaus universiteto nusipelnijęs akademinių chorų kaip tik dėl šio kraštutinumo apžiūroje ir išliko nesekmė (choras nebuvo pažymėtas net Garbės raštu).

Krito į akis ir kita negeorovė, būtent mėgavimasis "balsingumu", "garsumu". Tai, pavyzdžiui, buvo būdinga Mažeikių kultūros namų chorui. Nereikia pamiršti, kad žmogaus jausmų skalė labai plati bei spalvinga, ir vien šauksmu minčių bei emocijų neišreiški.

Iš 30 ansamblių apžiūroje tik keletas pasirodė aukštame įdėjiniame — meniniame lygyje. Tai — Vilniaus universiteto, Kauno politechnikos instituto, J. Janonio vardo popieriaus fabriko, Pasvalio kultūros namų ir dar vienas kitas.

Gal kas paklaus, kodėl visa tai cituojama? Ogi, trafariškai kalbant, "bendrajai informacijai". Beje, gen. Michailovo "Tėvynės Balso" redaktoriai, matyt, "Literatūros ir Meno" neskaityto, nes tą apžiūrą aprašė itin entuziastiškai ir su

Atsiųsta paminėti

Mykolo Vaitkaus: *Baltijos Gražuolė* (Liepoja). Atsiminimai II tomas. 334 pusl., plonu viršeliu. Nidos Knygų Klubo leidinys Nr. 42, 1963, Londono. Kaina — Nidos Klubo nariams tik \$1, nenariams \$1.50, o jei kietais viršeliais — \$2. Tai autorius jaunystės dienų atsiminimai, lankant Liepojos gimnaziją ir atostogas praleidžiant žemaitijoje, daugiausia Palangos apylinkėse, iki jam išvykstant į Kauno kunigų seminariją.

Vaitkus moka lengvai pasakoti, ir nors tie jo atsiminimų pasakojimai nieku ypatingu neprasižymi iš daugelio kitų atsiminimų — apie tų laikų pažintį, draugystę, santykius, perskaitytas knygas ir pan., bet kadangi gyvai, gabi ir patraukliai surašyti, skaitosi su malonumu ir įdomumu. Apie ką Vaitkus pasakoja, bus aiškiau iš skyrių pavadinimų: Sudiev Palangai. Pirmieji žingsniai. Mokykla ir miestas. Pirmoji diena gimnazijoje. Tą pat dieną nauji veidai. Gilyn į darbo mišką. Ieškant buto ir bičiulių. Ateitis ima aiškėti, ir t. p. Tik, mano manymu, autoriai per daug jau palaiddai pradeda naudoti tą anglišką sakinį "Copy-right". Kas jau ten kopijuos, o jei kas ir panorėtų pakopijuoti, kam dėl to būtų skriauda?

Bertulis Toliau Komponuoja! Ką tik gauti vėl penki naujų kompozicijų sąsiuviniai! Neturint supratimo, kaip iš baltame popieriuje išmarginių ir varlūzų ar bakterijas panašių juodų ženklelių išgauti melodijas, neįmanoma pasakyti, kaip jos čia skamba, bet iš pavadinimų skamba labai originaliai, gražiai ir aktuališkai. Štai jie:

Juozas Bertulis: Laisvės Himnas. Mišriam chorui ir fortepjonui. Žodžiai Putino — Mūsų laisvės šūkis. Himnas Gyvenimui. Mišriam chorui ir fortep. Žodžiai Mykolo Vaitkaus. Iš Dvasios Gilumos. Mišriam chorui. Trys kompozicijos: viena giesmė ir dvi dainos, kurių viena paimta iš buv. Vytauto Didžiojo Gimnazijos Klaipėdoje (O, aš išjojau) — mišriam chorui ir solo.

Gaudeamus prie studentiško altučio (Studentiškos nuotikos 21 daina.) Chaosas Kosmose (mišriam chorui ir fortep.) — šiedu abudu kūriniai yra išskirtini iš visų, kaip turį specifinį uždavinį. Gaudeamus apima šokias studentiškas dainas ir dainuokas: Krupnikas. Exegi monumentum. Mano tėvo margo dvaro. Ažuolėlis žaliukėlis. Merguzėlė.

padėka... Maskvai. 5 — Kodėl Nikita Chruščiovas miega surietęs kojas? — Mat, žino, kad pavergtos tautos telaukia žinios, kada jis išties kojas... J. Cienas

Gimnazistas. Ažuolėlis. Kai mes augom. Vyšnia. Kopečios. Pupa. Šalin nusiminimai! Dantys ir degtinė. Adelė. Kalvelis. Mylėjau mergele. Uodas. Sermukšnelis ir Kolegos patriotai. Visų šių dainų yra paduoti pilni tekstai ir, žinoma, gaidos, kaip solo ir visu būriu dainuoti. Šio darbo tikslas — duoti besimokančiam jaunimui galimybę išsidainuoti savomis lietuviškomis dainomis, kad nereiktų graibstytiis svetimųjų. Autorius savo įžangos žodyje teisingai nusiškundžia: "...net po šiai dienai studentai tebevertvoja "Krambambalį", "Kardžiama ružava", "O, Susanna" ir kt., nes originalių lietuviškai neturi. Nupasakojęs, kaip nesisekė geri norai studentams suteikti savų dainų per mūsų organizacijas, kompozitorius baigia: "Kad mūsų studentija nors dalinai šioje srityje būtų aprūpinta, čia pateikiu 21 dainą. Tikiuosi, kad iš to skaičiaus nors pora pateks į mūsų studentų ratelį".

Apie "Chaosą kosmose", kuriam žodžiai paimti iš "Dėdės Juozo", reikia spėti — paties Juozo Bertulio, leislime pačiam kompozitoriui kalbėti. Jis šį keistą kūrinį taip aiškina: "Šis veikalas duos naujosios muzikos tikrąjį efektą tada, jeigu interpretatoriai ne vien prisilaikys autoriaus nurodytų dinaminį ir agoginių pastabų, bet kai dirigentas su noru dar įdės ir savo meno..." Žodžiai, be autoriaus nurodymo, skamba šitaip:

JAU IŠEJO IŠ SPAUDOS
Juozo Liūdžiaus Raštai
Straipsniai, atsiminimai. 246 puslapiai, kaina \$3.00.
PETRONELEŠ LIŪDŽIUVIENES
ATSIMINIMAI APIE JUOŽĄ LIŪDŽIŪ
88 puslapiai. Kaina \$1.00.
Abi knygas galima gauti "Naujienose" arba pasiuntus pinigų tokiu adresu:
"NAUJIENOS", 1739 So. HALSTED ST., CHICAGO 8, ILL.

Dr. KAZYS GRINIUS
ATSIMINIMAI IR MINTYS
II tomas, 1962 m. Gražiais viršeliais. Kaina \$5.00.
Išleido Dr. Kazio Grinius Komitetas. Knyga galima nusipirkti "Naujienose" už \$5.00, užsakant pastu reikia pridėti 25 centus pašto išlaidoms apmokėti. Taip pat galima įsigyti ir pirmąjį "Atsiminimų ir minčių" tomą (neįristą) už \$2.00.
NAUJIENOS
1739 So. Halsted Street — Chicago 8, Ill.

Išpūdžiai
KOMUNISTŲ PAVERGTOJE LIETUVOJE
Jau išėjo iš spaudos nuostirdžiai, gražiai ir teisingai parašyti ŽIKAGIETĖS IŠPŪDŽIAI
IŠ KELIONES Į KOMUNISTŲ PAVERGTĄ LIETUVĄ.
Minkšti viršeliai, 95 puslapiai, \$1.00.
Knygų platintojai, užsakę 25 egzempliorius ar daugiau, gauna 20% nuolaidą. Komitetui taip pat gaus platintojų nuolaidą. Ši knygelė yra geriausias ginklas kovoje prieš komunistinius melus.
UŽSAKYMUS PRABOMĖ SIŪSTI TOKIU ADRESU:
NAUJIENOS
1739 S. Halsted St., Chicago 8, Illinois

"Senovės pranašai bylojo, jog ateis diena, kad dangaus galybės bus sujungtos. Žmonės! Chaosas! Žmonės! Chaosas!" Tekste labai daug paaiškinimų, kaip skambinti ir dainuoti. Pav. "Ritmas visą laiką turi būti labai nervingas, negriežtas. Niūnsai staigūs... "Tariant "Brynni, "rr" yra gradacija į eksploziją (nutrauktos stygos), "y" tarti sforzadu, "nn" tarti minkštai, ir tegal nuaidi dimminuendo. Vyrai, tardami "Brrr", nitanuoja dimminuodiniai žemyn"... Tiek to. J. Pr.

Darbo, mano, buto peikia — viską tik "Naujienos" teikia

MOVING
Apdauostas perkraustymas iš įvairių atstumu.
ANTANAS VILIMAS
3415 So. Lithuania Avenue
Tel.: RFrontier 6-1892

PERKRAUSTYMAI
MOVING
Leidimai — Pilna apdrauda
ZEMA KAINA
R. ŠERŠNĖS
2047 W. 67th Pl. WAlbrook 5-8063

GRADINSKAS
TĖVO
DIENAI VESINTUVAI, NESIOJAMOS TV, MAGNETOFONAI, PATEFONAI, RADIJAI.
J. G. Television Co., 2512 W 47 St.
RFrontier 6-1998
Parduodam • Taisom • Sekm. užd.

J. VLKS.

Toks tokį pažino ir į svečius pavadino

M. Sluckis geležėlę rado. — A. Morkus Pergalės skiltyse. — Ko trūksta JAV? — Ką turi SSSR. — Kam pakvipo Maskvos ragaišiumi. — O kas pabėgo?

Buvęs Stalino garbintojas, dabar Nikitos kukurūzinės teorijos pasekėjas, sovietinis rašytojas M. Sluckis, geležėlę rado, — nudžiugo A. Morkui iš Chicago pasibeldžius į sovietinių rašytojų žurnalo Pergalės duris. Tokia nelaukta ir reta staigmena!

Ir M. Sluckis iš to atsitiktinumo kuria teoriją apie naujo laiko dvasių lietuvių išveijos šviesuomenės tarpe. Žinoma — Lenino šviesoje.

O reikalas yra paprastas ir kasdienybinis. JAV yra būtinas darbas, darbas ir darbas. Tam darbu būtinas savarankumas, sumanumas ir žinios. JAV neturėjo ir neturi nei Stalino, nei Chruščiovo, kurie pavaduotų jos gyventojų savarankiškumą bei protą. Čia, JAV, kiekvienas pilietis turi būti savo likimo kalviu. Kaip visur kitur, taip ir JAV esama tokių, kurie praranda po kojomis dirvą ir nėra pajėgūs iš savo kišenės gyventi — privengia sunkesnio darbo, kur be smegenų reikalingi dar ir raumens. Tokie taikstosi, beldžiasi į sveitimas duris, ypač kaip pakvipo ragaišius.

Pasikaitykime, ką apie tai M. Sluckis rašo Pergalės Nr. 3 pus. 173:

"Prieš kelerius metus nepažįstamas autorius Albinas Morkus, gyvenantis JAV, atsiūtė "Pergalės" redakcijai pluoštą rankraščių. Praėjus kuriam laikui, tuo pačiu adresu atėjo dar vienas siuntinys — satyrinė apysaka "Pabėgėlė". Ši apysaka buvo išspausdinta "Pergalėje", o Valstybinė grožinės literatūros leidykla išleido knygą, kurioje įdėta minėta apysaka ir ankstesnieji autoriaus rankraščiai — apsakymai. Knyga išvydo pasaulį kukliu pavadinimu — "Baltasis miestelis" — ir sukėlė gyvą literatūrinės visuomenės bei skaitytojų susidomėjimą".

Aišku, turėjo praslinkti keleri metai iki nugalabintojo Berijos pavaduotojai surinko žinias apie tuos, kurie beldžiasi į Pergalės duris. Kai įsitiki-

me, kad turima reikalas su dirvos po kojomis netekusiu ir pakankamai neapykanto kupinu bei pasirodė dar su "satyrine" apysaka, tai Pergalės redaktorių širdys tuoj suminkštėjo, — tokie tokį pažino ir į svečius pavadino. Toliau pagal Maskvos nuokaltą fraziologiją, M. Sluckis rašo:

"Amerikoje gyvenančio lietuvių autoriaus knygos išėjimas Lietuvoje — vis dažnėjantis reiškinys. Tokie kultūrinio gyvenimo faktai atspindi laiko dvasią, rimtus poslinkius kai kurių emigracijoje gyvenančių lietuvių inteligentų mąstystenoje. Vis daugiau tenykščių inteligentų ima suprasti, kad vadinamojo "laisvojo pasaulio" citadelėje nėra dirvos taufinių mažumų kultūros daigams. Kapitalistiniai gyvenimo nuostatai nesiskaito netgi su savo nuoširdžiais gerbėjais iš tų pačių pabėgėlių tarpo. Ir pastarieji negali užjūryje prasimušti, neturi galimybių kurti ir spausdintis, tapti bent kiek žinomais ir skaitomais anoję padangėje".

Ką parašė A. Morkus, visa tai jis galėjo išleisti ir JAV. Čia spauda laisva. Bet jei jis būtų tą knygą išleidęs JAV, tikrai pavergtoje Lietuvoje toji knyga nebūtų buvusi išleista, nes tai būtų įrodymu, kad JAV spauda tikrai laisva ir lietuvių ateivija ta laisve naudojasi. A. Morkus tiek apsikrus ir tiek nusimanęs, kad tokios knygos pasirodymas JAV būtų likęs ir pavergtoje Lietuvoje nepastebėtas. Toks darbas nebūtų apsimokėjęs. Kitas reikalas tos knygos išleidimas pavergtoje Lietuvoje, — propagandiniai sumetimais honoraras užtikrintas, o taip pat išleidimo kaistas apmokėjo pavergtos Lietuvos valdžios išdas.

Čia ir slypi "ano inteligento poslinkis".

M. Sluckis rašo, kad tos knygos, Baltasis miestelis, išleista 10,000 egz. Vadinasi, prisibijota daugiau leisti, nes ne-

bus daugiau pirkėjų. Išpirkti, įsakymo keliu, gal ir išpirks, bet ar skaitys? Klausimas.

Anot M. Sluckio, apysaka Pabėgėlė, pats aprašomas įvykis, nėra tipiškas, nes, girdi, tūkstančiai Sovietų Lietuvos turistų lankosi užsienyje ir jie nėra susizavėję užsienio gyvenimo blizgėjimu. Bet M. Sluckis nutyli ir nutylėti turi, kad tie turistai iš Sovietijos besilankantieji užsienyje yra sovietų slaptos policijos užsienin palydiniai ir ten pridabojami, kad niekas iš jų nepabėgtų. O vis dėlto pasitaiko tokių drąsulių, kurie nors ir saugojami, — pabėga.

O štai M. Sluckio teisinga pastaba:

"Apysakoje daug taiklių pastebėjimų, raikčių satyrinių štrichų, nuosirdaus jausmo. Kenkia jai perdėm gausi publicistika, o vietomis išlenda "nuogas" siužetas negali atstoti psichologinės analizės".

Bet tai tik dalis teisybės. Ta-

me Pabėgėlės apsakyme tiek yra gyvenimiško ir tikro, jog viena turistė, nutaikiusi progą, pabėgo ir pasilikė užsienyje gyventi. O visa kita iš pirmo išlaužta. Nebeįgyvenimiška. Užsienio lietuviams sveitima. Tai yra tik lietuviškos vaizduotės, neapykanta perstunktos padaras — "kūryba".

M. Sluckis ir kitais A. Morkaus sukurtais dalykėliais nėra susizavėjęs.

"Idomią antifasistinę problemą iš okupacijos laikų sprendžia A. Morkus didesniu apsakyme "Erdvė". Abejojant dėl kai kurių įpsakymų įsiterpusių fatalizmo dvelkėlių, reikia pažymėti, atšiaurią atsakomybės koncepciją, kurią autorius čia kelia. Jis negailestingas savo herojų, verčia jam kalnę už hitlerinų žmogėdrių nusikaltimus vien dėl to, kad herojus nesipriešina smurtui, pasitenkinamas humaniška užuojauta žudomiems ir neveiklią neapykanta smogikams".

(Tęsinys 12-me psl.)

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

Mes pranešame savo seniems klientams, o taip pat naujesiems, kuriems mes patarnaujame, kad mūsų firma tęsia siuntinių persiuntimą į Sovietų Sąjungą.

Mes esame įgalioti VNESPUSYLTORG testuoti siuntimą ir mes garantuojame, kad siuntiniai bus pristatyti ir labai skubiai. Visi mūsų skyriai turi didelį pasirinkimą siuntiniams reikmenų (audinių, odų ir t. t.) labai prieinamomis kainomis.

Visi mūsų skyriai suminėti žemiau kuo geriausiai jums patarnaus pagal kiekvieno individualius pageidavimus.

- NEW YORK 3, N. Y. — 39 - 2nd Avenue AL 4-5456
- NEW YORK 11, N. Y. — 135 W. 14th Street CH 3-2583
- BROOKLYN 11, N. Y. — 376 Union Avenue EV 4-4952
- BROOKLYN 7, N. Y. — 600 Sutter Avenue DI 5-6808
- ATHOL, Mass. — 61 Mt. Pleasant Street CH 9-6245
- BOSTON 18, Mass. — 271 Shawmut Avenue LI 2-1767
- SOUTH BOSTON, Mass. — 359 West Broadway Tel. 268-0068
- BUFALLO 6, N. Y. — 332 Fillmore Avenue TL 6-2674
- CHICAGO 22, Ill. — 2222 W. Chicago Avenue BR 8-6966
- CHICAGO 8, Ill. — 3212 So. Halsted Street WA 5-2737
- CLEVELAND 13, Ohio — 904 Literary Road TO 1-1068
- Detroit, Mich. — 7300 Michigan Avenue VI 1-5355
- GRAND RAPIDS, Mich. — 606 Bridge St. N. W. GL 8-2256
- HANTRAMCK, Mich. — 11333 Jos. Campau GL 7-1575
- HARTFORD, Conn. — 132 Franklin Ave. — CH 6-4724 ir 233-8030
- IRVINGTON 11, N. J. — 762 Springfield Ave. ES 2-4685
- YOUNGSTOWN 3, Ohio — 21 Fifth Avenue RI 3-0440
- LOS ANGELES 22, Calif. — 1015 E. Carson Street HU 1-2750
- SAN FRANCISCO, Calif. — 2076 Sutter Street FO 3-8569
- LAKEWOOD, N. J. — 126 - 4th Street FO 3-8569
- NEWARK 3, N. J. 428 Springfield Avenue BI 3-1797
- NEW HAVEN, Conn. — 509 Congress Avenue LO 2-1446
- PATERSON 1, N. J. — 99 Main Street MU 4-4619
- PASSAIC, N. J. — 176 Market Street GR 2-6387
- PHILADELPHIA 23, Pa. — 525 W. Girard Ave. PO 5-5892
- PITTSBURGH 3, Pa. — 1015 E. Carson Street HU 1-2750
- SAN FRANCISCO, Calif. — 2076 Sutter Street FO 3-8569
- WATERBURY, Conn. — 6 John Street PL 6-6766
- WORCESTER, Mass. — 174 Millbury Street SW 8-2868
- VINELAND, N. J. — W. Landis Ave., Greek Orthodox Club Bldg.
- YONKERS, N. Y. — 235 Nepperhan Ave. GR 6-2681

DONALD PETKUS ANTHONY PETKUS

A. PETKUS & SŪNUS
NAUJA KOPLYČIA
MARQUETTE FUNERAL HOME
2533 West 71st Street
(Maplewood gatvės kampas)

GRovehill 6-2345 TOWnhall 3-2108

Pilnas laidotuvių aptarnavimas, įskaitant karštą ir pasinaudojimą mūsų gražiom koplyčiom, yra nuo \$375.00; \$430.00; \$595.00; \$650.00; \$695.00; \$750.00; \$875.00; \$895.00; \$945.00; \$995.00 ir daugiau. Karštą galima pasirinkti koplyčioje.

GRAŽIOS INDIVIDUALINĖS KOPLYČIOS
MASINOMS PASTATYTI AIKSTĖ
Lietuviams teikiama šios rūšies patarnavimus 30 metų.

VACLOVO BIRŽIŠKOS KNYGOS
"Naujienose" galima gauti šias prof. Vaclovo Biržiškos liuanistines knygas:
1. Senųjų lietuviškų knygų istorija, I dalis, 208 pusl. \$2.00
kietais viršeliais \$3.00
2. Senųjų lietuviškų knygų istorija, II dalis, 226 pusl. \$2.00
kietais viršeliais \$3.00
3. Aleksandrynas, senųjų lietuvių rašytojų, rąsiusių prieš 1865 m., biografijos, bibliografijos ir biobibliografijos, I tomas, 431 pusl., kieti viršeliai \$7.50
4. Praeities pebiros, rinkinys straipsnių iš Lietuvos praeities, 352 pusl., kieti viršeliai \$6.50
Čia suminėtas knygas pasiūsiu paštu, jei nurodytas pinigų sumas žėkiau ar Money Orderiu pasiūsiu tokiu adresu:
"NAUJIENOS", 1739 So. HALSTED STREET CHICAGO 8, ILLINOIS, USA.

ŽINGSNIS Į NAUJĄ AMŽIŲ

Vadinas, liovėmės rašę tūkstantis aštuoni šimtai, o pradėjom račyti tūkstantis devyni šimtai. O juk niekas nepasikeitė. Taip pat toliau bėgo nakties valandos, kaip ir praėitą naktį. Taip pat išaušo rytas — dar vienas rytmečiū eilė. Taip pat, kaip kasryt, atsikėlėm ir ėmėm atlikinėti kasdieninius žygius.

Ir platusis pasaulis tebebuvo tas pat. Laikai palyginti ramūs. Gyvenimas saugus. Gerovė auga. Tik drąsesnieji protai nujaucia, kad žmonijai aušta lemtingi laikai. Bet kas anomet galėjo rimtai tikėtis, jog neilgai trukus grius keletas imperijų, atgims eilė neva mirusių valstybių, gims visos būrys naujų, atsibūs bei galinagai susipurtins geltonasis bei juodasis pasaulis, plačiai paplis komunizmo okeanas?...

Tačiau man anomet tie klausimai buvo dar užsklesta knyga. Net atgimstančioji lietuviybė pasiekdavo mane vien smulkutėm bangėlėm ir tai gana retom. Tarp ano didžiojo, išorinio pasaulio ir manęs svarbus tarpininkas buvo Vincas Katarzīs, mosėdiškis žemaitukas, vienkart su manim 1899 metų pavasarį baigęs palangos progimnaziją ir vienų vienas iš mūsų klasės tais metais įstojęs į Liepojos gimnazijos penktąją A klasę (o aš patekau į 5 B). Kaip gyvą regiu jį atminty: vidutinio ūgio; platonis, aukštyn pakelti pečiai; gana didelė apylokščia galva, užpakalin bėgančiu pakausiu; apytamsiai, tankūs, neilgai nukirpti, dailiai į šalį sušukuoti, kiek garbinuoti plaukai; gelsvai blyškūs, liesas veidas, šviesiai žydriom akim, nedidelėm, bet visuomet blizgančiom; bruozai taisyklingi; ypač dailios, lyg graudžios lūpos; balsas gana plonas, nestiprus. Tai — išorė. O būdas? Lėtas. Linija — vingiai. Galva aiški, maštanti, kritiška. Širdis lietuviškai švelni. Atmintis gera, pilna žinių, kaip, va, socialinių (socialistinių), gamtamokslinių (darvinistinių), religinių (laisvamanių). Ateidavo jis pas mane dažnai. Daug šnekėdavom, tik niekuomet nesiginčydavom, net religiniais klausimais, kur mudviejų nuomonės skyrėsi. Krislelį apšvietė jis mane seksualinėj dirvoj, kur aš buvau dar stipriai naivus. Mat, gimdytojų namuos dorovinė atmosfera buvo labai švari; tėvai mus augino griežta ranka; su pudykusiais vaikais nė už ką nebūtų leidę bendrauti. Pradžios mokyklėj, kur su draugais tesitikdavom mažne vien pertraukose arba grįždami namon, — pasikalbėt apie vadinamuosius nepadorius dalykus nebūdavo progos. Palangoj gyvenau su tėvu, vyresnėm seselėm ir keletu mokinėjų — vėl akylėj, o griežtoji tėvo priežiūra. Su mergaitėm bendrauti nebūvo mados, nei nebūvo apskritai leidžiama.

Progimnazijom mergaitės nebūvo priimamos. Tad gyvenom, žaidėm, draugavom, šnekėjom beveik vien berniukai su berniukais, po labai kritiškaus Palangos piliečių žvilgiais. Neturėjom anomet teatrų nei kinų, nei nepadorios ar vien tik realistiškos literatūros, vien atsargiai mum parenkamas apysakas, kur meilė — vien svajonės, mylinčiųjų susitikimai vien prie akylų liudininkų, pabučiavimai tiksliai nusvarstyti bei išmatuoti praktiškų mamų visais atžvilgiais: dažnumo, ilgumo, karštumo. O jei drąsuolis autorius leisdavo jiems bučiuotis, nusigavus nuo rūščių pašalinę akių, tai viskas baigdavos dviem (nes abipusiai) atodūsiais ir... truputį daugiau daugitaškių. O kas ten toliau — tai mes, daugumas, neką tenumanėm; o jei bandydavom kartais įsivaizduoti, tai beveik kukliai; o jei kuris drąsesnis pionierius griešninikas ir pamėgdindavo praskleistą uždangą į sveigiųjų burtų paslaptis, tai veikia, susigėdęs ir nusigandęs, varydavo šalin ir kipšiuoką-gundytoją, nes menkas tebebuvo griešninikas: mat, dar ir ne tas amželis, ir aplinka ne tokia, kaip didžiunos miestuos; ir laiko maža belikdavo kipšiuokams bei griekams atsidėti per to darbo, o ypač žaidimų gausumą. Žinoma, būta šokių-tokių išimčių; bet jos nedarė žymesnės įtakos. Taip ir man, prieš atsiduriant išdykusioj Liepojoj, neteko, net teoretiskai, bent kiek susipažinti su tuo, iš kur ir kaip žmogus ateina į šią ašarų pakalnę.

Tas pat Katarzīs man tais pat pirmaisiais Liepojos metais praverė žvilgsnį į kitą įdomų pasaulį — į garbingą Tėvynės praeitį, į reikalą ją atkurti ir net patiems darbu prie to prisidėt. Vieną kartą jis atsinešė didoką nudėvėtą knygą (nebeatsimenu, kuria kalba ir kurio autoriaus), o prie jos storą sąsiuvinį. Ta knyga esanti istorinė apysaka apie senlietuvių kovas su kryžiuočiais. Mes, lietuviai, privalę kurti savo literatūrą, o kas neįstengias ką nors sava paršyti, turis bent iš svetimų kalbų į savo kalbą verst. Tad ir jis, Vincas, štai verčias vieną apysaką, o išvertęs siųsiąs užsienin, kad išspausdintų. — O-o! — maštau — Vincas bešas ne bet kas! Knygą verčia! Bemaž tikras rašytojas! Apie tokį dalyką aš nė sapnuot nebūčiau drisęs!

O Vincukas tuo tarpu porina: Dabar aš tau savo tą vertimą skaitysiu, ir mudu bendrautis taisydim, kur reikiant. — O-o! — manau sau — kažin ar aš ką čia sugebėsiu? — Bet draugui to nesakau. Net darau rimtą minį ir kažką reikšmingai numykiu, rodydamas, kad jau esu pasirušęs.

Jis ėmė skaityti savo dar lūžinjančiu tenoriuku, blyš-

UNITED PRESS - NAUJIENU PHOTO
Aktorė June Allyson verkia po priėmimo jos neseniai mirusiam vyrui, Dick Powell, paskirto Emmy atžymėjimo. Dick Powell pasižymėjo kaip aktorius ir režisierius.

kiu žypsniu stengdamasis pridengt susivaržymą. Aš buvau Vincui patogi auditorija bei kritikas: įsisiautęs į orumo apsiaustą, tylėjau, kaip vandens į burną įsiriubęs. Tad vertėjas, visai pagal savo išmonę, apsisitodavo, kur turėjo kokių abejojimų. Pasitardavom. Nežinau, kaip Katarzīui, o man tai buvo įdomu ir naudinga: bent kalbos dalykuos labiau prasiprusinau.

Nebeatsimenu, kiek kartų atėjęs Katarzīs man savo vertimą skaitė. Vien atsimenu, kad nebaigė skaityti. Gal ir iš viso nebaigė verst. Iš Liepojos jis su mokslo metų pabaiga kažkur dingo. Gal su daugeliu kitų lietuvių penktokų iš įvairių gimnazijų atsidūrė Maskvoj, garsiose Fereino vaitinėse; gal įstojo Lietuvoj į kurią vaistinę buteliukų plauti bei vaistų vyniot (nekalbant apie grindų šlavimą ir dulkių šluostymą). Žymiai vėliau sužinojau, kad jis pasirinkęs farmokologijos dirvą. Jai pasiliko visą amžių ištikimas ir į gražiosios literatūros džungles, rods, ir nesistengė įsibraut. Paskutinė jo darbo vieta buvo kurioj ten Klaipėdos vaitinėj. Tame gražiam Baltijos mieste senbernis galų gale pajuto nebeugalimą meilės antplūdį ir vedė kurią ten mielą burtininkę. O juk be nebūvo jis tikras "Vincuks mergų bijas".

Antrasis jaunuolis, kurs mane aplankydavo, 5 klasėj esant, buvo anas mano jau minėtasis Gusev. Kaip gyvą regiu tą išblyškusi, liesą, dažnai sausai kosčiojantį džiovninko tipą, lėtą, kuklų, idealistą rusų jaunuolį, gyvai įsimylėjusį anų laikų visų kraštų šviesuomenės stabą, Levą Nikolajevičių Tolstojų. Malonu būdavo su juo pasikalbėti (nors kartais neberimdavau, nes maža teturėjau laiko). Ir tos šnekos niekuomet nevirsdavo tūčiais pliauskalais. Nei jis manęs neatvertė, nei aš jo. Ir ūmai išnyko jis iš mano akiračio, man dar 5 ar 6 klasėj esant. Daugiau nebteko nei jo regėt, nei apie jį girdėt. Taip ir lig šiol nežinau, kur

jis dingo. Žymiai vėliau, be nebaigęs jau mokslus, kai geriau pasižinau su Tolstojaus gyvenimu, sužinojau, kad tas didysis rašytojas turis sekretorium uolų sekėją ir bičiulį Gusevą. Kurį laiką maniau, kad tai esąs anas pat mano Gusevas. Bet vėliau sužinojau, jog Tolstojaus Gusev daug vyresnis amžium už manąjį kosčiojantį Gusevuką, kuris, tur būt, taip ir nusikosčiojo į mirtį.

Daugiau nė vienas draugas nei tais, nei vėlesniais metais Liepojoj pas mane neapsilankydavo, išskyrus kurį labai retą paukštį. Neigi aš pas draugus nesilankiau: neturėjau nei laiko, nei reikalo nejučiau. Išimtis buvo Juozukas Broniš, kol juodu su tėvu tebebuvo Liepojoj (lig tų mokslo metų gal), kadangi ir tėvas ir sūnus, pažįstami dar iš Palangos laiku ir dar gargždikiškai, mane kviesdavos. Įdomu, kad Juozukas nė karto pas mane neapsilankė.

(Iš Mykolo Vaitkaus "Baltijos Gražuolė").

NAUJOS "SUPER TABLETS"
nuo Reumatizmo ir Arthritės skausmų.

Dabar atsirado nauja viltis palengvinti kenciančių širdis, tai AMERPOL išrastos naujos SUPER TABLETES, kurios tuojau nuramina skausmus: reumatizmo, arthritės, raumenų, neuritės, Seintica ir kitus skausmus. Išbandykite naujas SUPER TABLETES — \$3.50, gaunamos visose vaistinėse, arba rašykite

AMERPOL
957 N. Ashland, Chicago 22, Ill.

SOPHIE BARCUS
RADIO ŠEIMOS VALANDOS
Visos programos iš WOPA,
1490 kil. AM.

Lietuvių kalba: kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio 10-11 val. ryto. — Šeštadienį ir sekmadienį nuo 8:30 iki 9:30 val. ryto.
Vakarūškos: pirmadieniais 7 v. v.
Tel.: Hemlock 4-2413
7159 SO. MAPLEWOOD AVE.
CHICAGO 29, ILL.

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS
10 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, JUNE 1, 1963

VAIŽGANTAS...

(Atkelta iš 1-mo pusl.)

rijotinis lietuvių sambūris. Jis buvo vienas tų retų žmonių, kurie, kaip žibury, šviečia savo asmeniu. Užtai žmonės net nesąmoningai pageidaudavo savo tarpe jo buvimo, nes su juo jauku ir ramu.

Šiaip, būdamas pakantus, dėl tautiškųjų principų betgi niekuomet nenusielsdavo. Dėl pareigų ir darbo tautos gerovei niekad nesiginčijo ir nesiderėjo. Kur tik reikėjo — pats pirmas puolėsi. Dėl savo tautos eitų per ugnį ir vandenį tikru tautinio misijonieriaus užsidegimu.

Visur dalyvavo, kalbėjo, išskėstomis rankomis žėrė savo asmens šilumą ir meilę. Krikščionijai naujų sambūrių vėliavas, šventino kertinius naujų valstyb. pastatų akmenis, laidojo tolimoj provincijoj mirusius žymesnius rašytojus, nušvitęs ir susikaupęs panėšėjo Vytauto Didžiojo paveikslą jubiliejimais (1930) metais šio kelionėje po Lietuvą.

Niekur jis neatrodė pašalinio žmogumi, stebėtoju, niekas jam nebūvo atgrisęs. Į viską kibo su didžiu tautiniu pietizmu ir atsidedimu, nes troško, kad lietuvis ko greičiau stipriai ir galutinai įsitvirtintų savo žemėje, savoje tėviškėje. Kur bebūtų, jis visur ir visada lyg tarp sąvųjų, tartum būtų visų pažįstamas. Niekad nesidangstė dirbtine, proge pritaikyta, veido išraiška. Kur Tumas nuvažiuoja kalbėti, ten nuo jo šyla oras, jaukėja aplinka, švinta veidai. Ar jis gatve eitų ar kur kitur būtų, žmonės jį vedžiojo akimais, kaip kokį švitalą.

Kartais pasitaikydavo sutikti Tumą skubantį Laisvės Alėją. Jo asmuo toks švarutis, išbaigtas, lyg meno dalykas — jokio kamputumo. Veidas apskritas, kaip pilnatis, rausvas, aiškus ir tarytum šviečias, atspindėjo jo skaidrią vidinę būseną. Pati veido išraiška sunkiai aptariama: kartais lyg šelmiškai pašaipti artarsi susilaikanti ką juokinga nepasakius. Šyposi tik akys, o lūpos sučiauptos, nors, rods, tik prisiverstę, nesijuokia. Kur ejo, lyg, skriste skriejo, plaukte plaukė — nematei, kaip jis kojas dėlioja žingsniui, o lyg neša jį kas žemės paviršiumi. Sutiktą praėivį, rods, tuoj ims ir užkalbins — kaip draugą, kaip giminę.

Lietuvą taip pamilęs, kad kiekvienas daiktas, viskas, kas su ja siejosi, jam buvo brangu. Žmonės — tautiečius mylėjo jarsi tėviška, viską pateisinančia meile. Kad kas ir palaisvamanejęs ir kairesnis — jam vis tiek geras, nes lietuvis. Kas tik jį kreipėsi, lygiai visiems teikė bažnytinis patarnavimus ir kitokias paslaugas. "Esu ultra liberalas, ultra progresistas, ultra demokratas, ultra tauchius" — sakė pats apie save.

Kai mūsiškiai čia vis labiau ir labiau, ypač jaunumėnė, bodėsi Lietuvai, laikydami ją "archaifška" ir jį naujoviškam "išpru-

simui" per mažu susidomėjimo dalyku, tai Vaižgantas mylėte įsimylėjęs kiekvieną lietuviškos žemės sklypelį. Bet ar jis būtų nepažino kitų kraštų ir jų kultūros? Turėdamas nemažą knygyną, mokas kalbų, jis daug skaitė, daug žinojo; daug maštęs, važinėjęs po Europos kraštus, taipgi ir čia, Amerikoj, buvęs.

Bet jis visuomet skyrė tai, ką žmogus žino, skaitė ar patyrė, nuo to, ką jis pats savinasi ir kuo gyvena. Nors matė, kas ir kur gera, bet deimantūką jieskojo ir juos rankiojo pirmiausia savo žmonėse, savo tautoje. Vaižgantas suprato, kad reikia pradėti nuo sąvųjų, nes svetimieji neateis jų jieskoti ir nesidomės. Jo idealas — savaranki lietuvių kultūra ir savitas žmogaus — lietuvių tipas.

Pažanga jam buvo ne skoliniai, iš svetur einančios naujos srovės, bet visų pirma pats tautos stiprėjimas ir augimas iš vidaus. Kiti svarstėsi iš užsienio šūkius, partines ir politines programas, idėjas, madas, manieras ir iš to krovėsi savo dvasinį turinį. Vaižgantas nieko nelaukė ir nesitikėjo iš kitur — nei idealų nei įkvėpimo. Visokios dvasinės kasyklos jam čia pat, toje pačioje Lietuvoje žemėje, jos gamtoje: menas, išsilaisvinimas, atsikūrimas. Iš Lietuvos, kaip iš amžino, neišenkamo stiprybės šaltinio ir jo raštų veikėjai sėmėsi jėgų, ryžto ir įkvėpimo. Jis nesidairo išvadavimo iš kitur. Iš Juodžiaus (kelmo), iš Popšutės (girelės), iš Alaušo (ežero) kyla paskata ir paspartis. Vieni kovodami žūsta, o lygiagrečiai auga kiti, kurie įspės Lietuvai Mįslę, išskaitys Žodį. Iš tų pačių Vaižgantas čia pat "užaugina" karžygius, švietėjus, Lietuvos atstatytojus. Jie sukurs pažangą ir ateitį.

Visa, kas sava, jam gražu, kiekvienas kampelis jam mielas. Apie įvairias Lietuvos vietas Vaižg. rašo su tokiu pasigardžiuoju, kad pats skaitytojas, rods, eitum ir žiūrėtum, kaip ten viskas atrodo. Svetimi kraštai — Krymas,

Sveicarija, Svedija, Italija ir kiti — jo sielos nepavergė. Lipdamas į Vezuvijų, neišleido iš sąmonės Popšutės kalnelio, o pamatęs netoliese berželį, vos negriebė į glėbį jo bučiuoti. Išvydęs Neapolį, "nemirė", o tik dar labiau ilgėjęs savosios gamtos grožio. Svetimos (pietų) šalys tik pasižiūrėti, bet gyventi — tik Lietuvoj. Tokia buvo jo pažūra.

"Bėgdamas didmiesčio gatvėmis, rods, bėgi arčiau tėvynės Lietuvos", rašė Vaižg. pats apie save. Tuo tarpu mes čia, lakstydami po šio krašto didmiesčius, dvasia vis tolstaime nuo savo tėvynės ir tuos svetima kalba šnekancius žmonių skruzdėlynus laikome labai svarbia priežastimi sa-

vo nutautimui pateisinti. Į lietuvišką gamtą Tumas buvo augle jauges, siurbte įsiurbęs, čia jis nepraleido nė mažiausio reiškinėlio. Visa širdimi glaudėsi prie pilko dirvos grumsto, kalbino žirziantį apie ausis uodą, susižavėjęs klausėsi pūkuotų jaunikių cypėjimo lizduose, kai, saulei tekant, tėvai juos patulieka vienus. Niekad nesiskundė, kad jam savame krašte nuobodu. Ir tolimiausiam Lietuvoje kaimo užkampy at rado, kuo džiugtis, ką veikti, kuo gyventi, nes ta aplinka ne tiek jį veikė, kiek jis aplinką gaivino ir kėlė savo dvasinės pilnatvės spinduliais. Ir jeigu jis, išstremtas, tuose tamsiuose (Nukelta į 4-tą psl.)

SPECIALUS PAVASARINIS VALYMAS
8 val. ryto iki 9 val. vak. tikrai trečiadienį.
• Pagalvių plunksnos paprastai išvalomos už \$2.50 laike spec. valymo \$1.50. • Priskaitant naują impli. • Jei per mažai plunksnų, tai dadeda ¼ svaro už 40c. • While-You-Wait-Wash už 4-rias skalbimo mašinas 1 — išskalbama veltui.
Veltui gazoninis ir vaikams balionai.
QUEENS LAUNDERETTE
2137 N. 51st STREET CHICAGO 9, ILL.

NOW OPEN...
PLENTY OF PARKING SPACE at
CARROLS DRIVE-IN
CARROLS "a serving a second" HAMBURGERS

FOOD		BEVERAGES	
Hamburgers	15c	Large 16 Oz. Triple Thick Shakes	20c
Cheeseburgers	19c	Coca Cola	10c & 15c
French Fries	12c	Coffee	10c
		Milk	12c
		Soft Drinks	10c & 15c

CARROLS DRIVE-IN
3640 N. MILWAUKEE
Open: 11 A. M. to 11 P. M. Weekdays
11 A. M. to 12 P. M. Fri & Sat.

GERIAUSIAS ANGLŲ KALBOS ŽODYNAS

A. Lallo Angliškai-lietuviškas ir Lietuviškai-angliškas žodynas yra plačiausias apimties ir praktiškiausias iš visų iki šio išėjusių žodynų.

Kito tokio plataus ir išsamaus žodyno artimu laiku nenumatoma išleisti. 1256 pusl. Abi dalyvė vienoje knygoje, įrištas stipriuose kietuose viršeliuose Kaina \$14.

Siųskite čekį arba money orderį:
NAUJIENOS, 1739 So. Halsted Street, Chicago 8, Illinois
— SATURDAY, JUNE 1, 1963

VAIZGANTAS - MŪSŲ TAUTOS SVYTURYS

(Atkelta iš 3 psl.)

kampeliuose graužėsi, tai tik todėl, kad, kitur būdamas, labiau būtų matomas ir naudingas. Visą Lietuvą, užkampį ir miestą, mylėjo, kaip visumą. Jis neatsilovavo nei miescionių nei inteligentų — Vaizgantas visų lietuvių, visos tautos. Savo dvasia apėmęs visą Lietuvą, ją visą tarsi laikė savo glėbyje. Užtat jo lietuviškumas krikščioninis.

Kur nesiekė jo dosni ir laimianči ranka, ten plito jo raštų tyros mintys, jo dvasinis spinduliavimas.

Vaizganto raštų kalba — jo krašto žmonių tarmės išteklių. Jis rašo, šneka, sako kalbas ir pamokslus ta pačia „Dėdžių ir dėdėnių“ kalba, vartodamas kaimiečių posakių, priežodžių ir tarmės. Užtat jis toks žodingas, šviežias, originalus ir nenubodus. „Ko gero mano raštų kalboje rasite, tai bus ne mano, o tik iš sesers Marijonos išmokta“.

Vaizgantas niekad nepitruksta nei žodžio nei idėjos, nes visą laiką atkuria gyvus žmones, tikrus charakterius, tikrąją jų kalbą. Visur ir visuomet išliko išlikimas savo svėdasiskumui. Nė per paskaitas universitete nesigriebė profesorinio, mokslinio žodyno ar iškilmingo tono. Net pamokslą sakdamas, išvengė dirbtinės retorikos ir iprastinių žodžių. Jis pamokslai kaimiečius žavėjo lakiu žodžiu, gyvu kūrybiškumu. Jie, anot Maironio, būvę daugiau improvizuoti, negu iš anksto paruošti. Dėlto kai kas net ezeizjū tose pamoksluose tarėsi užuodęs...

Savo raštuose, kaip ir gyvenime, Vaizg. visuomet jis pats ir toks pat visur jaučiamas, gyvas, neužlindęs už miescioniško. Jis nekliša, ką sužinojo svetur, paskaitė ar pamatė. Nesivaiko manieros, negudrauja ir be reikalo nekaišioja svetimžodžių. Jo stilius ir kalba liko nepaliesta laikraštinio žodyno ir blankaus tuščiažodžiavimo.

Nors ir vaizduojant miescionių gyvenimą, jo raštai išsivertė be šampunų, konjakų minkštų šlepečių ir kitų konvencionalybių, kuriomis mūsų išeivijos rašytojai niekaip negali atsidžiaugti. Daugiamas mūsų šikū, besimokydami ir vakarietiški besišviesdami, sutarptauinėja, prisilasioja svetimybų, praranda savitumą, nusišeria, nublunka. Jų raštų kalba visų panaši, beveik vienoda, nesiskiria nuo laikraštinio žargono, nes vieni jau užmiršo, o kiti vengia vartoti savo tarmę, manydami pakenksią savo „išprusimui“. Rašytojas vargu gali būti žodingesnis už savo tarmės kalbą; be kultūrėdamas, jis pasisavina ir įsigyja tik naujų sąvokų, o visa kita neišvengiamai bus tik svetimybės, kurios jo stiliui nieko ne-

padės. Jei iš vienos pusės jo žodynas augo, tai iš kitos jis užmirš lietuviškus posakių, poreiškių, retesnius žodžius, tarmybes ir t.t.

Vaizgantas ir publicistikoje nektiktos. Stilius savitas, sakiniai nenuvalkioti. Ką jis pasako, būna nepalyginamai, tumiška — kitas taip nepasakys. Laikraštijoje, kaip jis pats sakė, vertines ne tiek mokslinę pretenzią, kiek išpūdiškumą ar tikrą jausmą. Užtat ir menkas dalykėlis apie paprasčiausią kasdienybę, jo parašytas, tampa įdomus. Daugelis jo publicistinių straipsnių ir dabar dar atrodo ne kiek nepasėję ne tik kalbos, bet ir idėjos atžvilgiu — nors imk ir spausdink iš naujo!

Lietuvos žemė ir jos gamta Vaizgantui nėra tik savaime suprantamas dalykas, žmogui išsilauktyti būtinybė, bet svarbiausia įkvėpimo ir dvasinės gyvybės versmė. Ir lietuvis jam ne tik žmogus-gyvūnas, bet dar neatspėta mįslė ir neišaiškinta paslaptis, ilgas amžius svetimųjų buvusi užemdyta ir užgožta (o dabar čia ir Lietuvoje vėl tendoma). Tai gi Vaizganto raštuose vaizduojami asmenys-kaimiečiai nėra tik žemdirbiai, besirūpią kovos už būvį reikalais. Jo kaimiečiai — Mykoliukai, Severijos, Sauliai ir kiti — turi dvasinį veidą, vidinių vertybių turtingą krautį ir vadin. „žmogiskąsias problemas“. Vaizgantas jas labai meiliai, tėviskai ir nuodugnai gvildena. Iškelia ir deimantinių blizgėjimą ir ydas. Parodo, ką Lietuvos kaimo aplinkoje, gamtos burtų liūliuojamas ir praecies padavimų žadinaimas, žmogus-lietuvis išgyvena, ką kenčia ir ko trokšta.

Kiekvienas mūsų žodis „savo“ arba „mano“ reiškia tai, ką mes turime savo išsienėje, savo namuose ar bankė. Vaizgantui tas žodis reiškė visa tai, kas yra Lietuvoje ir pačia Lietuva. Todėl jis nebuvo prisirišęs prie medžiag. turty ir pinigų. Nesiekė taip pat nei garbės titulų. Anuomet pref. A. Dambrauskui-Jakštui rašė: „Prelatiuos lygiai man indiferentiškos, kaip ir turtai“. Jei jis ir neatsisakėdavo už paslaugas ar raštus atlyginimo, tai tik todėl, kad turėtu ką kitiems dalyti. Skleisdamas aplinkui dvasinę šviesą, lygiagrečiai šelpė ir medžiagines paramos reikalinguosius. Pas jį čjo, rinkosi visi visokiais reikalais — durys neužsidarė: pinigų, aukų, recenzijų, rekomendacijų, patarimų, padėsimimo.

Ypač mylėjo jaunimą. Kūrybinių sugebėjimų turįs jaunuolis Vaizgantui, kaip geriausiam draugui ir tėvui, patikėmūi“. Rašytojas vargu gali būti žodingesnis už savo tarmės kalbą; be kultūrėdamas, jis pasisavina ir įsigyja tik naujų sąvokų, o visa kita neišvengiamai bus tik svetimybės, kurios jo stiliui nieko ne-

ir visos Lietuvos. Šitoks savęs nepaisymas ir atsidėjimas jo asmenį taip išskaidrino, kad džiaugėsi kitų laime, didžiavosi kitų pasisekimais. Niekad nesisalino pareigų, darbo ir pavojaus. Visą darbą iš gryno humaniškumo, o ne dėl prisimtos ar pasisavintos vad. pasaulėžiūros.

Todėl jam labai tinka posakis „perėjo šį gyvenimą, gera darydamas“. Tik, dėja, tą jo žemiškąją kelią sunkino ir trumpino patys tautiečiai, net jo luomo draugai. Daug buvo mėginusių Tumą nuvertinti ir suniekinėti. Labai dažnai žmonės, matydami kitą už save pranašesnį, negali tikėti, kad tikrai žmogus galėtų toks būti. O, jei toks ir pasirodo, tai jis tikriausiai neišlankys, nusmuku. Jau iš anksto pradeda įtarinėti, kad jis apsimeta arba ko savanaudiškai siekia — turto, garbės, valdžios ir t. t. Taip apsipratęs, jau tampa pavojingai, nepatikimu — jį reikia sutvėrėti, išaiškinti ir išvilkti prieš minį; lygiai kaip Sokrato šviesi asmenybė anuomet buvo smokslininkų apkaltinta. Nesutikdamas negarbingai jiems nusileisti, išgėrė nuodų taurę.

Tumas savo gyvenime tą taurę, pakištą trumparegių, bukapročių ir intriguotojų, kantriai gėrė, nesiskųdamas ir nekėsydamas, kad anie matytų ir suprastų, jog dėl teisybės reikia viską nukęsti ir dėl savo tautos aukotis. Tokie žmonės, kaip Tumas, gyvenimo greit išsunkiami, nes viduriniai juos pirm laiko išnaudoja ir pribaigia. Patys, tautpydami savo pajėgas ir sveikatą tik savo siauriems reikalams, mieliai lieka eisenos užpakaly. Idealistai, dvigubai dirbdami — už tuos „realistus“ ir už save — pagaliau pavargsta, perdega.

Asmenybė aprėpiama tik praėjus tam tikram laikui tarpui, kai jos gyvenimas išsisklaidęs visuomenėje, kai visi pamato, kuo ji buvo, ko siekė. Kad ji tikrai lokia buvo, kaip visuomenėje rodėsi, ir kad visi įtarinėjimai buvo klaidingi. Todėl idealistinė asmenybė visuomet lydimą tragizmo. Taip atsitiko ir su Tumu.

Jis buvo puolamas ir persekiojamas Kelerio priesorus valdžios, sulenkėjusios tautos idėja, jos genijus. Jis negimė ir nemirė — toji idėja bus gyva, kol bus gyva lietuvių tauta.

Būdamas grynos lietuviybės reiškeju, Tumas nekisio į priešakį savo kunigiškumo, užtat betarpiškai ir vienodai bendravo su žmonėmis. Nebuvo apsiribojęs nei vienu luomu nei viena partija, bet, kaip saulė, švietė visiems. Kur jis pasisuko, žmogus-lietuvis pajuto, kas jis yra ir ką jis turi daryti. Savo buvimu priminė žmogui jo paskirtį — jo žmoniškumo ir tautiškumo paskirtį. Jo netekimą pajuto visi Lietuvos pašaliai — aptemo padangė...

Nuo mažens besimokydamas svėtimos dvasios mokyklose, anksčiau pajuto svėtimos įtakos ir priepaudo gniuždanti svorį. Užtat iš jaunų dienų įprato kovoti dėl laisvės, iš pradžių savo paties, vėliau — dėl visos tautos. „Karas“ buvo ilgas, sunkus, priešas daugiagalvis, kaip hidra, o jis beveik vienas. Puolėjai tikėjosi ir tiesiog laukė, kad Tumas neišlankys savo idealizmo aukštumose. Net ir pakėlimas į garbės kanaanikus išnaudotas Vaizgantui apšmeižti; girdi, jei ne tas titulas, jis būtų metęs kunigybę.

Tačiau Tumas išėjo laimėtoju, išlikdamas garbingu kunigu, tauriu lietuvių ir didžiųjų patriotu. Jo kunigiškas pašaukimas nesiribojė vien bažnyčia ir klebonija: šią savo išskirtinę padėtį naudojo liaudies atletuvinimui, švietimui, rado laiko ir praktiškam pamokymui: aiškino sekmingesnio ūkininkavimo pagrindus, skatino vienyti ir žemės ūkio kooperatyvus, kėlė amatininkavimo svarbą. Savo redaguotame „Tėvynės Sarge“ spausdino bene pirmąjį lietuvių kalba dailidės (staliaus) vadovėlį.

Vaizganto asmenyje tautiečių visuomet rado ko sužinoti, pasimokyti, pasidžiaugti. Laikraštinkas A. Gr. (Aug. Griocius?), apsilankęs pas Pažaislio vienuolyne atostogaujantį Tumą, taip rašė: „Kan. Tumas — didelė, įdomi knyga, kurią skaitydamas nei pavargsi nei užmigi. Be to, knyga su daug gražių, dailiai padarytų iliustracijų. Todėl, kai mes išeiname su juo už vienuolyno sienų į miškelį, mes skaitome tą knygą, mes svajgstame jos dvasia ir mintimis, mes apmąstome nuo gausybės spalvotų vaizdų. Nebaigiamą eilę „margų gyvenimo vaizdų, sugretinimų“ („Naujas žodis“, 1929 m. Nr. 16).

Kan. J. Tumas, anot A. Gr., nesykštus pašnekovas; labai gaila, kad šities jo paties „deimantūkuai“ nebuvo kruoščiai užrašomi ir surenkami. Per visą gyvenimą rankiodamas svėsiusiusius savo krašto krislius, pats visur ir visuomet blizgėjo akinančiu žibėjimu. Tumas nėra tik trumpalaikis žmogus, bet amžinųjų lietuvių tautos idėja, jos genijus. Jis negimė ir nemirė — toji idėja bus gyva, kol bus gyva lietuvių tauta.

Būdamas grynos lietuviybės reiškeju, Tumas nekisio į priešakį savo kunigiškumo, užtat betarpiškai ir vienodai bendravo su žmonėmis. Nebuvo apsiribojęs nei vienu luomu nei viena partija, bet, kaip saulė, švietė visiems. Kur jis pasisuko, žmogus-lietuvis pajuto, kas jis yra ir ką jis turi daryti. Savo buvimu priminė žmogui jo paskirtį — jo žmoniškumo ir tautiškumo paskirtį. Jo netekimą pajuto visi Lietuvos pašaliai — aptemo padangė...

Nuo mažens besimokydamas svėtimos dvasios mokyklose, anksčiau pajuto svėtimos įtakos ir priepaudo gniuždanti svorį. Užtat iš jaunų dienų įprato kovoti dėl laisvės, iš pradžių savo paties, vėliau — dėl visos tautos. „Karas“ buvo ilgas, sunkus, priešas daugiagalvis, kaip hidra, o jis beveik vienas. Puolėjai tikėjosi ir tiesiog laukė, kad Tumas neišlankys savo idealizmo aukštumose. Net ir pakėlimas į garbės kanaanikus išnaudotas Vaizgantui apšmeižti; girdi, jei ne tas titulas, jis būtų metęs kunigybę.

Tačiau Tumas išėjo laimėtoju, išlikdamas garbingu kunigu, tauriu lietuvių ir didžiųjų patriotu. Jo kunigiškas pašaukimas nesiribojė vien bažnyčia ir klebonija: šią savo išskirtinę padėtį naudojo liaudies atletuvinimui, švietimui, rado laiko ir praktiškam pamokymui: aiškino sekmingesnio ūkininkavimo pagrindus, skatino vienyti ir žemės ūkio kooperatyvus, kėlė amatininkavimo svarbą. Savo redaguotame „Tėvynės Sarge“ spausdino bene pirmąjį lietuvių kalba dailidės (staliaus) vadovėlį.

4 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, JUNE 1, 1963

(Nukelta į 5-tą psl.)

Dailininkas

(Tęsinys iš 8-to pusl.)

sišypsodamas — „lo gėrimo aš senai jau nebergeriu, jis kenksmingas mano viduriams“.

„Arbata?“ stebėjauš aš — „tai imk Tamsta duonos su sviestu“.

„Duonų ir mėsikų valgius aš kadaise noriai valgydavau, bet be degtinės tai niekuomet nieko nesudorauju, tai melsčiau degtinės burnelę“... Čia didysis kalbėtojas ir milijonų vertėiva priėmė išvaizdą paklusnais šunelio, kurs uodega vilsnodamas prašo duonos trupinėlių. Savo išdilusiais, nešvariais pirštais jis paėmė vienią sviestaduonės riekelę, tačiau jos nevalgė, bet ilgessio pilnomis skimis žūrėjo į duris, pro kurias mano žmona išėjo degtinės ieškoti.

Už valandėlės žmona atnešė degtinės bonką ir taurėlę. Svečtinis kuo ne grobė išgrobė juos iš rankų, skubiai linktelėjo, skubiai burbtelėjo „dank sėhr, gnā Frau“ ir skubiai, viena už antros, išgėrė dvi taurėles, paskui atkando kšnij sivistaduonės, kuri buvo apdėta dešros ripkelėmis. Bet tą kšnij jis ilgai kšnojio ir gromuliavo burnoje, aiškiai matėsi kaip sunku jam sudoroti tą valgį. Tuomet jis emė nurinko dešros ripkeles nuo duonos ir jas vieną po kitai sumurdė burnon ant pirmojo nesugromuliamojo kšnojio, dar ant to viso užpylė vienią burnelę degtinės ir urzgėdamas visą tai nugurgino dugnan. Nuoga sviestaduonę jis padėjo ant suolo ir nušluostė į apsiaustą pirštus ir lūpas. Aiškus ženklas, kad pavalgė.

„Taip mažai valgydamas — kaip tamsta gali gyventi? Iš kur gali rasti kūno jėgą?“ aš klausiau, nes ūmai pajutau širdy gailęjį to kūnu ir dvasia sunykusio žmogaus.

„Kam gi man reikalinga kūno jėga? juk neturiu kur jos dėti. Tat aš ir sutvarkiau tos lūšnos apslaugymą taip, kad kūnas gautų kuo mažiausiai maisto, užtat daugiau tektų dvasiai. Mano gyvenimas turi būti gilus kaip jūra ir augstas kaip dangus, bet ne ilgas ir sekus kaip upė, kuri slenka smėliu. Tai sakau aš ir visi kiti didieji dailininkai, prašau tai imti domėn ir tamstą, mano brangus, mano neužmirštamą geradari“, — čia „dailininkas“ vėl paško — „kuršai tu man — ir tavo baltoji Karalienė... ich danke, gnā Frau — tu, kurs man, mano širdy, mano gyslose įžiebei pašvaistės spindulius“... Jis sugrobė bonką, pripylė taurėlę ir išgėrė.

„Dailininkas“ ilgai vaikštinėjo tylėdamas iš vieno galo į kitą galą, lyg sukauptdamas savo mintis.

„Bet aš jaučiu, mano laikas artinasi, mano gimtinėn grįžimo laikas“... Jis sunėrė iškel-

9 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, JUNE 1, 1963

tas rankas ir didingu patosu deklamavo:

„Ten, kur, o Amžinasai, Tos saulės aplink Tav' sukias Kur neišmatuotam dangaus skliaute Zvaigždžių pulkai Tavo garbei didžiai mirga...“

„Kur gi tamstos gimtinė?“ užklausu. „Gimniai čia pat viename Baltijos valsečiuje, bet mano tikroji gimtinė yra žiemnių zvaigždė, kuri astronomų tarpe vadinama atšiauriu zvaigžde arba praveštine. Ten greit skubėsiu aš ir mano dailininko garbė palėdės mane kaipo žemės dūmai... Jis paėmė prie suolo kojos prislieta, marškon įvytiotą, keturkampį rėšulį ir pirštu į jį rodydamas tarė: „Tai mano paskutinisis kūrinyus: Moizės paveiksai, o čia yra“ — jis pridėjo ranką prie širdies ir rodė į širdį — čia yra pranašai ir Dovydas — poezijoje... Kankite jūs liūtai iš Tarzo! namie didelė nelaimė!“ Jis beveik sustaugė, paskui pradėjo atraišioti mazgus, atvynioti virves ir lėnai, iškilmingą veido išraišką priėmęs, atlinkstyti maršką. Pastorodė paveikslas paprastuose rėmuose, nuo kurio tuoj metėsi akysna raudonosios varšos apstumas.

„Sodoma — štai ką rodo šis paveikslas, už kurį gauta Romoj didžioji dovana, mūsų kalboje vadinama „graig priks.“

„Bet sakyk tamsta, ar tuo paveikslu išreiškiama kas nors taikomo dabarčiai, ar jis vaizduoja tik tai žinomąjį šventraščio pasakojimą?“

„Prašau apžūrėti tą paveikslą atydziau, tuomet suprasi jo tikrą reikšmę“, jis pastatė paveikslą visai arti prie mano akių. „Matai tamsta, tie nesuskaitliuojami švie-

šieji laukeliai tarp kruvinai raudonųjų lėpsnų yra visų žmonių laimės metai, kurie sudega tame chaoso, o štai tas laukelis, ant kurio, lengvesnio suradimo dėlei, pašiuku užrašiau savo vardą — žiūrėk tamsta čia, Andrei Rutke — tai mano paties laimės amžius... taipgi sudega kartu su begale kitų jaunatvių... sudega be išgelbėjimo... Ar dabar tamsta supranti? Tai toji pat ir yra Sodomo ugnis, kurioje aš sudegu, — jis paėmė bonką, pripylė taurėlę ir išgėrė.

„Kiti paveiksai menkesnės vertės, nors ir už juos tikinos gauti ne pirmą, tai tikrai antro dovana. Čia, štai, Babelio suglėvimas. Bileamas' Kafnas ir Abelis, naujoji laimės žemė Kanaana, g šitas be rėmy visai nepriklauso Moizės paveikslų ciklui, jisai turi tik vietinės reikšmės, aš jį tikinos parduoti kokiam nors latvių muzėjui!“

Tamė „paveikslė“ „dailininko“ rūpestingiausiai nūkopliuotas vyriškosios rūbų eilės naujosios mados pavyzdžis, kolkių matome kiekvieno siūvejo

dirbtuvėje, tam mados pavyzdžiui ant pečių nupiešta numirelio kaukuolė.

Kai „dailininkas“ stuvyniojės savo paveikslus marškon, išgėręs paskutinį degtinės lašelį, dideliu patosu atsisvelkėjęs su manim ir gavęs nuo manęs sveikinimus Bagdado radžai ir Bucliaros emirui, dingo už vartų, jau ir saulė rengėsi nusileisti. Žinoma išėjo vakarieniškas rūpinti ir aš sėdėjau balkone vienas pats. Nei pėdsako nebebuvo meliosios muzikos, tiklatai lyg kažkokia sunki nastalėglė užgulsi mano sielą.

BOWLING. 8 AMF Automatic lanes, 4 years old, air conditioned, cocktail lounge, dance floor, 17 miles from St. Paul-Minneapolis, open 7 days a week. Excellent league schedule. Contact Philip Henne, Houston, Wis. Post Office Route 1, Stillwater, Minn. Write, wire or phone LI 9-6640.

Anglų Kalbos pamokos K. GINEITIS 3255 So. Union Ave., Chicago 16, Ill. Telefonas: Victory 2-0105

1 dol. 25 ct. val. — privacio VERTIMAI - PILIETYBE - LAISKAI

PIPKITE JAV TAUPYMO BONUS

ATTENTION! BLUE CHIP INVESTORS Established Manufacturer is Interested in Reaching Bankers, Investment and Finance Organizations NOW AVAILABLE Nationwide first mortgages and conditional sales contracts to exceed \$1,000,000 PER MONTH, \$12,000 to \$15,000 AMOUNTS PER MORTGAGE OR CONTRACT. If you are interested and equipped to handle these, contact us immediately. All Replies Will Be Treated On An Individual Confidential Basis. Please Write, Wire or Call Owners. FOAM PRODUCTS CORPORATION 609 N. Madison Street — Dep't. NB THOMASVILLE, GEORGIA Telephone: Area Code 912 — 226-7400

SIUNTINIAI — DOVANOS I SSSR PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC. (Licensed by Vneshtorg) EKEKUTYVIS OFISAS 1530 Bedford Ave., Brooklyn 16, New York. — Tel. IN 7-5522 SIUNTINIŲ pristatymas GARANTUOJAMAS, o taip pat gavėjo parašas. Klientų patogumui prie mūsų firmos įstaigų didelis ir įvairus pasirinkimas GERIAUSIOS RUSIŠS PREKIŲ. Firma atidaryta kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro. Seštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 ryto iki 4 val. po piet. MŪSŲ SKYRIAI: BROOKLYN, N. Y. 1530 BEDFORD AVE. — IN 7-6465 NEW YORK 3, N. Y. 78 SECOND AVENUE — OR 4-1540 NEWARK, N. J. 314 MARKET STREET — MI 2-2452 SOUTH RIVER, N. J. 46 WHITEHEAD AVENUE — CL 7-6320 UTICA, N. Y. 963 FLEET STREET — RE 2-7476 COHOES, N. Y. 13 SARGENT STREET — FE 7-2727 FARMINGDALE, N. J. FREWOOD ACRES — 363-0494 PHILADELPHIA 23, PA. 631 W. GIRARD AVENUE — PO 9-4507 ALLENTOWN, PA. 126 TIGHMAN STREET — HE 5-0415 ROCHESTER 5, N. Y. 558 HUDSON AVENUE — BA 5-4210 LOS ANGELES 4, CAL. 107 SO. VERMONT AVENUE — DU 5-6550 CHICAGO 22, ILL. 1241 NO. ASHLAND AVENUE — HU 6-2818 BALTIMORE 31, MD. 1900 FLEET STREET — DI 2-4240 DETROIT 12, MICH. 11601 JOS CAMPAN AVENUE — TO 8-0298 HARTFORD 6, CONN. 643-47 ALBANY AVENUE — CH 7-5164 JERSEY CITY, N. J. 303 GROVE STREET — HE 5-6368 SYRACUSE, N. Y. 1409 W. GENESEE STREET — HA 2-5386 CLEVELAND 13, OHIO 1028 KENILWORTH AVENUE — PR 1-0696 HAMTRAMCK, MICH. 11339 JOS CAMPAN AVENUE — TO 9-3980

SPAUDOS PABIROS

1. Pasiaiškinimas

"Kai pavasaris atkuntau, — Ašei atkuntau..."

Jonas Aistis
"Pasitrauk! Nekliudyk! Juk matai, kad kalu..."
Julius Janonis

Prisipažinsiu: ilgai atostogavau. Tarytum koks turčius: pasiėmė lėktuvą, išsidangino nežinia kur, o jūs žinokitės. Patsai dėl tokio ilgo "pabirų" uždelsimo nesijaudinau galvodamas: o kasgi jas skaito? Rašantysis ir, gal būt, vienas kitas pažįstamas permeta akimis. Ir viskas. Taip galvodamas truputį klydau: gavau kelis laiškus iš visai nepažįstamų man skaitytojų, klausiančių, kur pasidėjo "pabiros", o Naujienų nr. 103 chikagiškis Stasys Juškėnas (jo gyvo nesu matęs savo amželyje) net viešai apkaltino tarydamas: "...nejaugi ir šalta žiemą per eketį išmoko žuvelę meškerioti?" Jį tai galiu atsakyti: ne tik žiemą, bet ir šį, į vasarą žengiančią, pavasarį meškeriojimo sezono prideramai dar neatidariau. Tinginavimas? Kam čia spėlioti. Geriau pasiaiškinti, kaip kiekvienas apsilėdėlis daro, ir bus baigtas kriukis.

Kada su prof. Vaclovu Biržiška gyvenome po viena pastoge, jis kartą deklamavo Bernardo Brazdžionio eilėraščių, kurio kiekviename ketureilyje labai vykusiai įpintas žodis: du. Eilėraščių ilgokas ir poetui B. Brazdžionui visai neįprastas-humoristinis. Jis rašytas nežinia kuria proga prof. Viktorui Biržiškai (matematiškai). O gal, paprašytas, gerb. profesorius tą eilėraščių sutiktą duoti Naujienoms? To eilėraščio teatsimenu pirmąjį ketureilį:

"Man niekada netruksta rimų,
Nors ir rašydavau už du;
Pakol Pegasas nenurimo
Mes paskraidykime kartu..."

Besiteisinant norėtusi tą punktelį gramodžiškai pereiliuoti (atsirado, matykite, eiluofojas, ha-a!...)

"Man niekada netruko temų,
Nors ir rašydavau už du,
Tad atsirėmę mes jų rėmų,
Pasišnekėkime kartu..."

Taigi, viena kaltė (gal neturėjo apie ką rašyti, todėl tylėjo) jau atkrito.

Vienas didžiausių kaltininkų buvo humoristas Antanas Gustaitis. Kai atklyome į šį kraštą, tada čia buvo jauniausias bedarbis (1949—50 m.). O be darbo negyvensi. Reikėjo griebti bilė kokį ir pluktis jame. Pripuolamai patekome su Antanu į vieną nuskurdusią popierinių žaislų dirbtuvę. Tada vienas antro dar nepažinojome. Bedirbdami susipažinome, o pietų pertraukų metu ir plačiau išsikalbėdavome. Įvairiomis temomis. Jis ne tik rašytojas, bet ir teatrolas. Kartą išsitariau lankęs Fedoto Sipavičiaus vaidybos studiją. Antanas pastatė ausis

ir, atrodo, nudžiuges, kaip geležėlė radęs, išdėjo: "Tai gerai, Jurgi, mes čia ruošiamė tokį Kazio Binkio paminėjimą ir norime suvaidinti jo dramą — "Atžalynas". Juk tu galėtumėi paimti kokią rolę".

Nuo to ir prasidėjo. Išsitažėsim metų. Gustaitių (Antano ir jo žmonos Aleksandro Bostono dramos sambūris) — teatras per tą laiką paruošė ir scenoje parodė keletą veikalų. Ir praėitų metų vidurvasaryje tas sambūris išsikibo į italų autorius komediją "Neužauga" — "Gatvės vaikas". "Pabirinkas", žinote, kaip "patyręs" aktorius (O kasgi šuneliui uodegą pakels, jeigu ne jis patsai?) aname vaidinime dalyvavo. O beruošiant vaidinimą, repeticijos veža repeticijas, kaip akordiniame fabrike darbas darba. Iki pat praėjusios žiemos vidurio. Ak, kad kas nors surūgūt: nėra laiko nė pameškerioti, nė atsikvėpti, nė kada "pabirėles" pabarstyti. Taigi, va, tas gailvalas Gustaitis už tatarį ir privalo prisiminti atpildą. Antra kaltės dalis "pabirinkui" atkrito. Taip?

Vienas iš penkių mūsų brolių buvo kalvis. O aš — gimnazistas, kasdien iš kaimo, apie 4 km., klampojas į Biržus, o po pamokų, atgal į kaimą. Ir tai per aštuonerius metus. Tai buvo tada, kai Biržų gimnazija buvo pasidalinusi į tris kolonijas: viena — centrinė — Jansono namuose; antroji — Kaco "vištynčioje", o trečioji — naujai pastatytoje miesto rotušėje; ir tada, kai iš Amerikos į Biržus parvykęs Pipynė išsitažė čia savo kepyklą, kurioje kepdamo ne tik Biržuose ir visoje Lietuvoje, bet ir visame pasaulyje skaniausius pyragaičius. Juos mes, gimnazistukai, pirkdavome to kepėjo krautuvelyje, buvusioje prieš Vasiliausko kino teatrą — Žvaigždė. O toje salėje ne tik filmos būdavo rodomos, bet joje ruošdavo savo spektaklius ir Biržų teatras — Mūza, o puikus agitatorius, taip pat buvęs amerikonas, Daubaras (apie jį kada nors bus parašyta atskirai) toje salėje 1926 m. mokydavo Biržų ir apylinkės gyventojus komunistinės evangelijos. Taigi, tas buvo tais laikais. Brolio kalvė stovėjo kaimo kryžkelėje, kurios vienas kelias klojosi iš Papilio į Biržus. Į Biržus važiuodami arba iš jų grįždami, kaimų ūkininkai dažnai užsukdavo į kalvę papypkiauti, — priešpiečiais ir pavakarais. Bet ankstybomis ryto valandomis retokai kas užklysdavo. Tokiomis ankstybomis ryto valandomis brolis pasižadindavo mane ir mudu, užsikūrę

žaidžrą ir, jame įkaitinę iki baltumo geležies gabalą, kaldavome. Nuo kūju daužomos geležies į visas puses krisdavo šnypščiančios kibirkštys, kaip sprogius raketos gabalai. Ir kai brėkstančios dienos prieblandoje dundėdavo mano rankų kilnojamo kūjo smūgiai į ant geležinio priekalo gultintį ir brolio skubiai varaliojamą geležies gabalą, o tiems dusliams kūjo smūgiams pritardavo brolio dešinės rankos valdomas lengvas plaktukas, vaizduodavusi esąs senovės graikų ginklų kalvio — dievo Hefaisto kalvėje — dirbtuvėje.

Tačiau porą ar daugiau valandų įtemptai pakilnojus keilolika svarų sveriantį kūjį, kaktą ir nugara apsipildavo prakaito lašais; tokiais momentais nejučiomis akys nukrypdydavo į mažąjį plaktuką, kuriuo brolis mano sunkiems kūjo smūgiams — vum-vum-vum!, atitardavo — tra-ta-ta, tra-tata, tra-ta-ta. Ir ne kartą pagalvodavau tada: bėpigū broliui daužyti mažų plaktukų; jeigu mokėčiau atitarti į taktą, siūlyčiau jam kelti pakaitomis: jis vieną kartą kūju, o aš mažuoju plaktuku, kitą kartą aš didžiuoju, o jis mažuoju. Tačiau taip negalėjo būti: jis buvo kalvis specialistas, o aš tik kažkurios klasės gimnazistukas. O kai ankstyvas ūkininkas užeidavo į kalvę kokių nors reikalu ir žiūrėdamas į kūjo smūgių minkomą geležį, pratardavo juokomis: "išsidykinėjęs, kaip briedis, gali kelti daug smarčiau..." mane apmaudas apimdavo ir išpraktavę veidai dar labiau parausdavo ir vos, vos sulaikydavau iš krūtinės besiveržiančius pykčio žodžius: "tai imk, kvaiši, ir pats parodyk, kaip reikia kūju švaistytis!" Bet tada nė sapnuote nesapnavau, kad po ilgo, ilgo laiko prisėis patirti mažų ir lengvų plaktuku atliekamo darbo malonumus. Tačiau taip yra, ir šiandien norisi nuosirdžiai atsiprašyti brolių kalvi, už kadaisė buvusią užgaidą kalti ne sunkiuoju kūju, bet lengvuoju plaktuku.

Šiandien aš kalu mažu, lengvu plaktuku šešias dienas savaitėje. Ir kalu ne geležį, bet popierį: mašinos išpauosto atliekamų formų dėžes, bet prietų išpauostytų dėžių formų lieka nereikalingos popierio dalys, kurias mes, dvylika vyrų, dirbdami poromis, nudauname lengvais plaktukais, iš pradžių nuo atvežtų didelių popierio krūvų elektriniais kaltais nukaldami didžiulias nereikalingas popierio dalis. Anglų kalboje šitas darbas vadinasi "stripinimu". Taigi, esu "paper stripper". Už kelių savaitžių švesiu šio darbo dvejų metų jubiliejų. Kai ką išmoku ir patyriau.

Iš pradžių buvo sunku ne dėl darbo, bet aplinkos: bend-
6 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, JUNE 1, 1963

radarbiai italai, nes dirbtuvės savininkai italai ir darbininkai išsirašo iš Italijos: mažiau jiems gali mokėti, o anglų kalbos nemokantiems naujiems atvykėliams statyti didesnius reikalavimus ir labiau paspausti darbe. Yra tokių, kurie angliškai visai sušigraibyti nepajėgia. O keikiasi itališkai ir angliškai (kam nežinomas amerikonių įprastinis keiksmas, prasidedas raide f?). Neįpratusiam klaičiai atrodo ir moraliai žlugdyto žlugdo, bet kai įpranti, atrodo, visai normalu. Išsipraktikavau: jie keikiasi itališkai ar angliškai, o aš, jeigu kuris nors į pasiutimą įvaro, lietuviškai, vartodamas visus gražiausius lietuvių kalboje esančius keiksmazodžius. Tas padeda: italai klausosi, klausosi, ir, galų gale, klausia: "Ką tu sakai?" Tokiam atitinkama intonacija pasiaiškinama: "Sakau, kad tu esi labai puikus vyras". Jis ir tą melą ištaręs abu patenkinti. Taigi, perfrazuojant poeto Juozo Mikuckio pirmuosiuose Kazio Binkio redaguotuose Vainikuose buvusį autobiografinį eilėraščių, kuris prasideda:

"Gimiau šeimynoj, kur nežino,
Kas tai svajonės, kas jausmai..."
galiu tarti:
"Dirbu būryje, kurs nežino,
Kas žmoniškumas, kas jausmai..."

Prisitaikius prie esamos aplinkos, užpuola kita nedalia: nuo nuolatinio plaktuko laikymo ir kalimo juo ir nuo elektrinio kalto trankymo į rankų pirštus ir riešus įsime-ta "grizas". Tada turi būti išradingas: rankos automatiškai gniaužiasi į sauja ir pirštai tirpsta, užtat juos reikia lankstyti priešingai kryptimi ir nuolat judinti-masažuoti. Nuo tokios procedūros "grizas" sumazėja ir gali naktimis nusnausti, o laikui slenkant, tikimasi, "grizas" visai iš rankų dings ir nuosavai pirštai rašomąja mašinėlė galėsi lengvai groti "pabiriskas" meliodijas. Liks tikėtai išgyventas patyrimas: kalimas menku plaktuku, kurio kadaisė buvo pavydima net tikrajam broliui kalviui, nėra nė kiek nelengvesnis, už greitus ir staigius smūgius į verdančią geležį sunkiuoju kūju. Gyvenimas, taip sakant, yra tobuliausia mokykla.

Skaitydamas mūsų periodinę spaudą ir retkarčiais jau kai ką pabraukdamas, dažnai pagalvoji: o kokie gi vyrai ten, toje redakcijoje sėdi, kad suspėja nuolatiniams laikraščio numeriams paruošti aktualios, įdomios, naujos ir vertingos medžiagos? Ir šaltą žiemą, į gamtą viliojančią pavasarį, vasaros karščių metu ar darganotais rudenimis? Jie, tie redakcijoje dirbantieji asmenys, dingojasi, turėję būti nepaprasti stiprus fiziniai, užsigrūdinę, augaloti ir dar visai kitiap aprūpinti dvasinėmis ir kūniškomis tvirtybėmis ir susipažįstame:

— Juozas Pronskus,

— Jurgis Jašinskas. Prašom nusirengti, — čia, pas mus, nešalta — pečių pakūrėme. Lauke nelabai šilta...

— O, ne, ne, — aš tik tiktai minutėlei. Juk sakeisi turis rašyti...

— Ir vis tiktai prikalbinamas pasidėti lietpaltį ir atsistėti

SPAUDOS PABIROS

(Tęsinsys iš 6-to pusl.)

mis...

Šeštadienio popietė prieš Motinos dieną (gegužės mėn. 12 d.) buvo skirta rašymui. Grįžęs iš "popierinės kalvės", nė nesusipėjęs apsitvarkyti-persirengti kaip padoriam žmogui dera, skubi sukramtyti žmonos pagamintus patiekalus ir užsidaryti rašymo "celėje". Begromuluojant suskamba telefonas ir jį atliepusi amžinoji ir ištikimoji prisiega atraportuoja: "Su tavim nori pasikalbėti kažin koks Juozas Pronskus..." O, Jargutėliau! Nejaugi tai tasai Pronskus, iš po kurio plunksnos, Aklasmatė slapyvardžiu išėjo Magaryčios, Prošepano priepuoliai, tikrąja pavarde karys — Lietuvos Sahara, Arionų prisikėlimas, Plukiava, iš Rabindranat Tagore (indų rašytojas) raštų versto dramos — Audra ir Paštas, Naujienose išspausdintas tęsiniais ilgas veikalas — Šiaurės šaukia, serija straipsnių apie parapsichologinius reiškinius ir dabar beveik kasdien Naujienose J. Pr. inicialais pasirašyti įvairiausiomis temomis rašiniai. Nejaugi tai tasai milžinas vyras iš Naujienų redakcijos štabo? Nejaugi jisai, kuris lietuviškos spaudos vandenys pradėjo plaukioti dar prieš I-jį pasaulinį karą? Pasiutiško smalsumo traukiamas pakeliu ragelį ir antrame laidų gale girdžiu švelnų, lyg vyturėlio čiulbėjimas, balselį. Truputį saujandintas ir nedrašus. Girdi, adresų knygoje susiieškojau numerį ir pasukau. Gal galima būtų užteiti? Kodėl ne, tiktai šiandien buvo numatyta rašyti. Taip, taip, tai gal į Amerikos Lietuvių Piliiečių klubelį kaip nors abiems užsukti? O, ne, geriau bus čia pat, šeimos ratelyje...

Taip ir susitarta. Skubi apsitvarkyti, darbinės kelines ir marškinius pakeisti, o gal bus suspėta ir kaltūnus nuo smakro nugarandytį!.. Kur tau: už keletos minučių rėkiantis durų varpelis ir į tretįjį aukštą laiptais tekini "teenagerio" žingsniai. Ir, štai, tarpduryje stovi jokiū būdu neatspėtumei kurio amžiaus, smulkaus veido, kuriame teįžiūrėma vos viena kita laiko tekėmės žymelė, mažą nosikę ir mažomis, poverriantėmis akutėmis, vidutiniško ūgio, smulkaus sudėjimo vyrukas. Tarytum jaunavedys. Įsilvilkęs į lietpaltį, (lynata diena Bostone), o pradedančią šarmoti galvelę uždengęs naujitelaitė rudai juoda šiaudine skybėle. Pasisveikiname ir susipažįstame:

— Juozas Pronskus,

— Jurgis Jašinskas. Prašom nusirengti, — čia, pas mus, nešalta — pečių pakūrėme. Lauke nelabai šilta...

— O, ne, ne, — aš tik tiktai minutėlei. Juk sakeisi turis rašyti...

— Ir vis tiktai prikalbinamas pasidėti lietpaltį ir atsistėti

"frontroomyje". Ko griebtis pradedant kalbą? — Gal užsirikysime? Aš įpratęs cigarilas, o jūs, tur būt, cigaretės? Prašau!

— Ačiū labai, nerūkau!

— Mes kaip tik pietaujame. Gal ką nors užkasite?

— Dėkui labai. O, ne! Turiau saugoti linijas: sveriu 170 svarų. Mano ūgis nebesiderina su svoriu. Turiu laikytis dietos. — Juokiasi ir bando atkreipti dėmesį į vos, vos pastebimą nugaros išlinkimą į priekį.

Betgi mudu vienodo ūgio, o aš sveriu daug daugiau. Pasimeruokime. Jisai tik truputėlį žemesnis. Abu juokiamės ir po to rimtomis minomis pažvelgiame į kaušelių dugną. Pirmosios pažinties ledai sulaužyti ir šnekučiuojamės, kaip seni prieteliai. Temų netrūksta, o pokalbininkas, Naujienų štabistas J. Pronskus, kaip tikras virtuozas, pokalbiui vadovauja pagirtiniausiai. Pora valandų prabėga, kaip žaibas vasarydžio naktį. Veltui prikalbinėjimas ilgėliau pabūvoti:

— Ir taip sugaišinau... Rytotj pasimatysime Motinos pagerbime. — Sugaišino? Visiškai ne: ne tik nesugaišino, bet prailgino mano gyvenimą. Blevyzgotojas, cinikas ir seksualinių romanų italų rašytojas Pitigrilli yra pasakęs visai teisingą taisyklę: "Vientelė priemonė prailginti gyvenimą — tai sumažinti miego laiką". Ir ta taisyklė, išlydjęs malonųjį svetelį, nepailstamą rašytoją ir žurnalistą Juozą Pronskų, pasinaudojau: sėdau prie rašomosios mašinėlės ir baigiau prieš šitas Naujienose buvusias "pabiras".

Sekandios dienos pavakare susitikome viešoje vietoje — Bostono Lietuvių Piliiečių Klube, kuriame tą dieną buvo surengtas Motinos dienos ir Motinų pagerbimas. Pagerbėjų būta nemažai. Jų tarpe skraidė ir gaivalingasis, visas mano teorijas ir praktikas gyvenime sugriovęs žemaitis J. Pronskus. Juk visi mūsų istorijos žinovai, rašytojai, rašiusieji apie lietuvių charakterį, ir visokie kitokie rašto mokyklyje tvirtino ir tebetvirtina, jog žemaičiai yra nepaprastai lėto, flegmatiško būdo, lėtai galvojančios ir dar lėčiau veikiantys. O grynakraujis žemaitis — Juozas Pronskus, Rumšaičių km., Ylakių vls., Mažeikių apskr., nepaprastu judrumu skraido viešų parengimų dalyvių tarpe: senus pažįstamus užkalbindamas, o naujas pažintis užmezgdamas neįtikėtiniu staigumu, sumanumu ir įdomumu. Apie tokius charakterius gali turėti vienokią ar kitokią nuomonę: juos girti, garbinti, garbinti ar net apkalbėti, bet negali jų nepastebėti ir negali nesigerėti tokiu gyvumu ir apskurumu. Kaip peteliskė, kaip margaspalvis drugelis skraido nuo vienos gėlės prie kitos ir nemeluotu nuosirdumu čiul-

pia naujų pažinčių ir kartu naujos patirties žinias. Stebėdamasis ir kartu pavydėdamas tokio sumanumo, patrauklumo ir žurnalistinio apskurumo Juozui Pronskui atvirai pasakiau:

— Žinai, žemaiti, parašysiu apie tave "pabirose". Man visai nesvarbu, kad tu ir dirbi tu Naujienų redakcijoje.

O jis į tai nusišypojo ir kartu pagrasino:

— Tiktai pabandyk! Užleisiu tau antrą kartą Stasį Juškėną, o jeigu jo neužteks, pasikviesiu ir Vincą Pilypą.

Nieko į tą grasinimą neatsakiau, tiktai širdyje šypsodamas pagalvojau: "Gali puidyti, mielasis, kiek tik tau patinka: nebijau! Aš, Stasys Juškėnas ir mielasis Vincas Pilypas esame meškeriotojai — iš vieno kelmo spirti su tvėrimai. Va, kas yra. O varnas varnui akies nekerta!.."

CHICAGOS SVARIAUSIAS IR MODERNISKAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

YEAR WOUND FUN
RESORT
COTTAGES, HOTEL
FOOD, BEVERAGES
Pier Space • Sand Beach
Picnic Grove • Pier Space
Rental • Boat Storage
Rt. 12 or Tollway to Rt. 132; 132 to Forest Ave. (3 blks. E. of 12, by shopping center); Forest N. to KOPFAN'S LANDING RESORT.
112 E. LAKEVIEW
JU 7-4021

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

SPRING SPECIALS
Band Adjustment and Transmission — Oil Change — \$13.95
Complete - Brake Job — \$14.95. — On Any Car... plus parts.
• COMPLETE MOTOR REPAIRS
We Service and Repair All Makes of Transmissions
TOWN AUTOMATIC TRANSMISSION SPECIALIST
4524 West 63rd Street Phone 767-7280
Open 8 to 6 Daily. Closed Sunday.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU
APIE SAVO NAMO INSULIACIJOS PROBLEMAS
Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.
Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materiojų.
CARR-MOODY LUMBER COMPANY
3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1272
STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

NAUMĖ LIŪNAITĖ
MIELI LIETUVIAI!
Mes, trys Lietuvos dukros — aš, Naumė ir mano draugės Augė ir Skardė — senai ir ilgai gyvenę, bet nepasėję, buvę išvietintos, ilgai ir plačiai klatoję, pastangomis Nado Rastenio, pasiekėme Lietuviskąjį Čikagą ir viešime "Naujienose".
Mes norime atvykti į Jūsų namučius ir papasakoti jums savo šurpulingus pergyvenimus senovės tremtyje. Iš mūsų sužinosite apie tais laikais esantį Bangpūčio dvarą Baltijos dugne, malonią Ravinę, geruosius Ardėnus, mūsų gimtinę — Žvyrinę, tų laikų Lietuvą ir didingas "Trijų Rėžių šventės" apeigas.
Mūsų kelionė į Jūsų namučius, buvusi \$5.00, dabar tik \$3.00. Prisiųskite mums sumokėdami "Naujienoms", 1739 So. Halsted St., Chicago 8, ILL. Iešite mums atvykti ir viešėti pas jus.
Iki mielo pasimatymo,
NAUMĖ LIŪNAITĖ
GARSINKITĖS NAUJIEŅOSE
7 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, JUNE 1, 1963

DAILININKAS

Sėdėjau balkone skaitydamas laikraštį. Bet po kiekvieno perskaityto straipsnelio, lyg suteikdamas mintims poilsio, atsitraukiau nuo skaitymo ir pro laikraščio kraštą žiūrėjau į kiemą, į žydinčių obelių tarpuose matomus avilus, pasiekdamas žvilgsniais daržinę, net už daržinės iki kaimyno Laučo naujųjų arklidžių. Jokių minčių, fiktai kažkoks žavingas, neišsakytai malonus jausmas tave apima, lyg kažkokia puiki muzika, kurios pagrinde kažkas nesuprantama, miela, bet neišreikiama takiniu ar niekaip nuosakiu tekstu. Gal gimtinė — ramybė — poilsis — nepriklausomumas yra tais pagrindiniais garsais, kurie teikia esmės mano šio mirksnio širdies muzikai, ką aš galiu žinoti? nes minčių dabar jokių neturiu. — Gal šiltosios pavasario, saulutės dėka ta mano nuotaika? Žmona sėdi šalia manęs ir, lengvai veidą priglaudusi prie mano peties, žiūri laikraštį. Gal dėl jos artumo esu taip džiūgus ir laimingas, ką aš žinau? Juk jokių minčių dabar neturiu. Aš žinau tik vieną: esu vėl savo gimtinėje, sėdžiu savo namų balkone su žmona, o aplinkui pavasario prajavai.

Pro sodno vartus įeina žmogus, apsiautęs ilgą, plačią, apskarusiu apsiaustu. Apykaklės skarmalai nutysę iki pusės nugaros. Tamstis, susivėję plaukai iki pečių, ant galvos sena, juoda skrybėlė, plačiausiais skrebeis; kaspino skrybėlė senai jau nebeturi, tik kaspino vieta tesimato. Po pažastimi jis nešasi baltoje marškoje suvyniotą ir virvelėmis apraišiotą keturkampį daiktą.

“Meno ir dailės vardu aš tamsta sveikinu nuo Turkestano!” Svetimšalis ištarė tai iškilmingu balsu, toli į šalį ištiesdamas ranką su skrybėle ir taip žemai nusilenkė, kad pasimatė nudrįskęs švarkas su virvele, kuria buvo susijuosęs; bet išvydęs mano žmogą, jis lyg susigėdo, skubiai padarė moderningą “kracufsi” ir tarė: “G’n’ Tag, gnā, Frau!”

“Iš Bagdado... ak taip, čia štai jūsų didenybei vienas laiškas nuo tenyškio didžiojo poeto Radži-Bum... bet, kad tave, užmiršau laišką savo dailės dirbtuvėje... vistiek — aš jį prisijūsiu tamstos didenybei per kurį nors savo mokinį.”

“Kur dabar yra tamstos dailės dirbtuvė, didžiai gerbiamas pone?” — aš paklausiau.

“Keipenės Kryžiaus smulkklės didžiojo salė yra mano vyriausioji dailės dirbtuvė, jį skyrė esu sumanęs įrengti Dzelzavos Tarybos smulkklė, nes, tikios, tarp dzelzaviečių dailės ir meno įvertintojų netrūks...?”

“Suprantama... netrūks... bet malonėk tamsta ateiti aukštin balkonan, sėskis tamsta, gerbiamasai pone.”

“Aukščiausias menininko dorovės dėsnys yra: valdovų aki-

šos, tuomi išgelbėdamas mane iš križiaus”.

“Tas galima įvykdyti; bet prieš galutinę sutartį sudarysiant, aš prašyčiau tamstos išgerti stiklą arbatos ir užkasti duonos su sviestu, nes iš taip ilgos kelionės Tamsta būsi gerokai pavargęs ir išalkęs. — meldžiu sėsti čia pat ant suolo”, — tariau aš, nes jaučiau, kad svetimšaliui nuo kalbėjimo visai išdžiūvo burna ir jo jėgos menkėjo.

Dabar svetimšalis paklausė ir atsisėdo. Bet keista: vos tik jo stovmuo užėmė ramią padėtį, jis lyg kalbos neteko ir tik trumpai alsavo, kaip alsuoja džiovininkai ir alkani.

Atnešė arbatą ir sviestduoną.

“Ačiū labai už vaišingumą”, tarė svetimšalis skaudžiai nu-

(Nukelta į 9 psl.)

“Tai aš nesuprantu!..” ir jis pradėjo vaikštinėti po balkoną nuo vieno galo į kitą, apgalvodamas tą visai nemalonų dalyką. Galų gale, jis ėmė man įtikinančiai aiškinti tikrą dalyką padėtį:

“... Manopaties akivaizdoje žirgas buvo rūpestingai įpakautas ir per Kalkutą ir Bombėjų nusiųstas tiesiai iki siaurabėgio geležinkelio stoties; aš pats dar sumokėjau pervežimo pinigų. Dar vienas juododžių žmogus buvo paskirtas palydovu — pala; mano knygutėj užrašytas jo vardas — ak taip, ir atmintinai žinau: Ritteršpörn — Džon Ritteršpörn. Jam taipogi buvo duotas lydimas raštas sanskrito kalboje; bet, kadangi tamsta sanskritiškai nekalbi, mano buvo prie rašto pridėtas vertimas vietinėna Europos kalbosna, nes man pačiam teko važiuoti aplinkui per kinus”.

“Ką tamsta kinuose veikei, jei drįsti klausiti?”

“Tai mano paslaptis, bet tamstai, kaipo Li-Hung-Cango draugui, aš tą paslaptį atidengsiu, pasitikėdamas, kad tamsta jos toliau neplatinsi... Aš turiu šiuo reikalu būti, labai atsargus, kadangi čia daug mano priešų”.

“Gali tamsta nesirūpinti, paslapties neišduosiu”.

“Matai, drauge, dalykas visai paprastas: pradėdamas tryliktu ju-sang-fu t. y. nuo birželio 13 dienos aš turiu pristatinti visiems kinams geltonosios varšos už apytikriai aštuoniolika milijonų ru, t. y. jūsų kalba už aštuoniolika milijonų rublių; bet štai bėda: aš čia pat valsciūje esu tiek taptybos darbų apsiėmęs, kad bijau, ar beliks man geltonosios varšos kiek Kinams reikalinga — kas gi tuomet bus? Tik tamsta įsivaizdink tą padėtį”.

“Taip, tai būtų nemalonus Kinams, bet dar blogiau tamstai pačiam...”

“...Taigi Tamsta tą dalyką kaip reikiant supranti, ar ne tiesa? Ir aš turiu štai tokį pasiūlymą: tamsta patatsi vi dūry šio sodno vartų fabriką, — tai juk kainuoja grynus niokus — porį šimtų tūkstančių frankų mūsų pinigais ir pristatinsi man geltonos var-

šos, tuomi išgelbėdamas mane iš križiaus”.

“Tas galima įvykdyti; bet prieš galutinę sutartį sudarysiant, aš prašyčiau tamstos išgerti stiklą arbatos ir užkasti duonos su sviestu, nes iš taip ilgos kelionės Tamsta būsi gerokai pavargęs ir išalkęs. — meldžiu sėsti čia pat ant suolo”, — tariau aš, nes jaučiau, kad svetimšaliui nuo kalbėjimo visai išdžiūvo burna ir jo jėgos menkėjo.

Dabar svetimšalis paklausė ir atsisėdo. Bet keista: vos tik jo stovmuo užėmė ramią padėtį, jis lyg kalbos neteko ir tik trumpai alsavo, kaip alsuoja džiovininkai ir alkani.

Atnešė arbatą ir sviestduoną.

“Ačiū labai už vaišingumą”, tarė svetimšalis skaudžiai nu-

(Nukelta į 9 psl.)

DR. ANNA BALIŪNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIŲ ir GERKLĖS LIGŲ PRITAİKO AKINIUS
2858 W. 63rd STREET
Ofiso telefonai: PProspect 8-3229
Rezid. telefonai: WAlbrook 5-5076
Valandos: kasdien nuo 10 iki 12 val. ir ryto ir nuo 7 iki 9 val. vak. Treč. uždaryta. Kitu laiku susitarus.

DR. S. BIEZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3148 WEST 63rd STREET
Val.: kas diena po pietų 1-3 vak.: 7-8
tikrai antrodieniais ir penktadieniais.
Trečiad. ir sekmadieniais uždarytas.
Rez.: 3241 WEST 66th PLACE
Phone: REpublic 7-7868

DR. C. K. BOBELIS
INKSTŲ IR ŠLAPUMO TAKŲ CHIRURGIJA
PR 6-1795 arba 312-695-0533.
425 N. LIBERTY ST., R. 25
ELGIN, ILL.
Valandos pagal susitarimą.

DR. PETER BRAZIS
PHYSICIAN AND SURGEON
2434 WEST 71st STREET
Ofiso telefonai: HEMlock 4-5849
Rezid.: HEMlock 4-2324
OFISO VALANDOS:
Pirmad., ketvirtad. nuo 1-4 ir 7-9, antrad., penktadienį nuo 1-5, treč. ir šeštadienį tikrai susitarus.

DR. T. DUNDULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Akių ir moterų ligos
4157 ARCHER AVENUE
Ofiso valandos:
Nuo 2-4 ir nuo 6-8:30 val. vakaro.
Šeštadieniais nuo 2 iki 4 popiet.
Trečiadienį pagal sutartį.

DR. BR. GAIZIŪNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2454 WEST 71st STREET
Valandos: 1-3 ir 6-8 val. po pietų kasdien. Šeštadieniais 1-4 val. p. p. Trečiadieniais uždaryta.

DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 WEST 63rd STREET
OFISO VALANDOS:
Kasdien nuo 1-4 popiet ir 6-8 val. Treč. ir šeštad. uždaryta.
Ofiso tel.: POrtsmouth 7-6000
Rezid. telefonai: GArden 3-7278

Dr. Aldona A. Juška
AKIŲ LIGŲ SPECIALISTĖ IR PRITAİKO AKINIUS
Valandos: 9-12, 7-9 pagal susitarimą, išskyrus trečiadienius ir šeštadienius.
2422 W. MARQUETTE ROAD
Tel. Ofiso 247-0400, Rezid. 737-1377

DR. V. KAUPAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Vidaus ligos
736 WEST 35th STREET
(Bridgeport Medical Arts)
Val. vak.: 6-8. Šešt. 10-1. Trečiad. susitarus. Dienos metu tel. CA 5-5010

Tel. ofiso: PR 8-7773; rez. PR 6-4732
DR. A. MACIŪNAS
CHIRURGAS
2858 W. 63rd Street
Val.: pirmad. ir ketvirtad. 1-4 popiet, antrad. ir penktad. 5-8 val. vak.

DR. J. MESKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
VIDAUS LIGŲ SPEC.
2454 WEST 71st STREET
Priėmimo val.: nuo 9-11 val. ryto ir nuo 4-8 val. po pietų. Šeštad. nuo 9:00-2:00 p. p. Trečiadieniais uždaryta.

Phone: NEvada 8-7048
A. MONTVIDAS, M. D.
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Room 322
4010 WEST MADISON STREET
CHICAGO 24, ILL.
Valandos: kasdien nuo 10 ryto iki 3 p. p. Vakarai: pirmad. ir ketvirtad. nuo 6 iki 8 val. vakaro.

Ofiso telefonai: CLiffside 4-2896
Rez. telefonai: WAlbrook 5-3099
DR. P. STRIMAITIS
Bendra praktika ir chirurgija specialiai
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4644 So. ASHLAND
Savaitės dienomis priėmimo valandos 2-4 ir 6-9 val. vak. Šeštadieniais 2-5 val. vak. Trečiadieniais ir sekmadieniais uždaryta. Ligonius priima tik susitarus telefonu.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika, spec. MOTERŲ ligos
Ofiso telefonai: 2652 WEST 59th STREET
Tel.: PR 8-1223 arba PR 6-5577
OFISO val.: pirmad., antrad., trečiad. ir penkt. 2-4 ir 6-8 val. vak. Šeštadieniais 2-4 val. po pietų ir kitu laiku pagal susitarimą.

DR. V. P. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 WEST 71st STREET
Ofiso telefonai: HEMlock 4-2123
Rezid. telefonai: GIlson 8-6195
Priima ligonius pagal susitarimą. Dėl valandos skambinti telefonu HE 4-2123. Jei neatsiliepa, tai tel. GI 8-6195 arba GI 8-6198

Tel. ofiso: VI 2-1581; rez. PR 6-4250
DR. V. VILEIŠIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
802 WEST 31st STREET
(kampus Halsted ir 31-os gatvių)
Priėmimo valandos: kasdien 1-4 p. p. ir 6-9 val. vak. Šeštadieniais 1-4 p. p. Trečiad. ir sekmadieniais uždaryta.

DR. STASYS ŽMUIDZINAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
EMERGENCY
Staignai susirgus ar susižeidus kasdien šaukite telefonu: 434-6967.

P. ŠILEIKIS, O. P.
ORTHOPEDES-PROTEZISTAS
Aparatai - Protezai, Med. Bandžai. Speciali pagalba Kojeoms (Arch Supports) ir t. t.
Val.: 9-4 ir 6-8. Šeštadieniais 9-1. ORTHOPEDIJOS TECHNIKOS LAB.
2850 West 63rd St., Chicago 29, Ill.
Tel.: PProspect 6-5084

LIETUVIAI AKIŲ GYDYTOJAI
Dr. Ant. Rudokas, Opt.
4455 So. CALIFORNIA, YArds 7-7381
Tikrina akis, pritaiko akinius, keičia stiklus ir rėmus.
Valandos: 10 ryto iki 8 val. (trečiad. uždaryta), šeštad. 10 ryto iki 2 p. p.

DR. G. SERNER
LIETUVIS AKIŲ GYDYTOJAS
25 metų patyrimas.
Tel.: YArds 7-1829
Pritaiko Akinius Kreivas Akis Ištaiso.
Ofisas ir Akinių Dirbtuvė 756 WEST 35th STREET
Valandos: nuo 10 iki 2, nuo 6 iki 8. Treč. uždaryta. Penkt. ir šešt. 10-2 val. po pietų. Arba pagal susitarimą.

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS
8 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, JUNE 1, 1963

VAIŽGANTAS...

(Atkelta iš 4 psl.)

Dabar Vaižgantas mums brangus ir mielas ne vien skaisčių idealizmu, bet ypač šiuo metu tampa vis labiau artimas ir suprantamas savo tremtiniška dalia. Tumų šeima, jų tėviškė Malaišiuose, jau anuomet išgyveno panašų likimą, koks gerokai vėliau, po 43 metų ištiko visą Lietuvą. Skaudi tautos tragedija yra tarsi Tumų tėviškės likimo pasikartojimas plačiausiu mastu.

Stumdomas, kaip pats nusi-skundė, po tolimiausius Kuršo užkampius ir giliosios žemaičių žemės pašalius, kun. J. Tumas amžino žydo dalią jau buvo per daug gerai patyręs. Tačiau labai skaudžiai išgyveno Rusijon ištrėmimo grėsmę, kai 1897 m. į žandarų narus pakliuvo jo brolis Jonas su didžiuliu liet. knygų punda, paties kun. Juozo Judo-šo Mosėdžio klebonijoje. Abu broliu buvo nuteistu ištrėmti iš savo krašto. Pats Vaižg. tik kone stebuklu išvengė tos lausmės. O brolis, 3 metus iš-vargęs Petrapilio Krestų kalėjime, dar porą metų skurdo Besarabijos tremtyje.

Kun. J. Tumo sesers Anio-tės du nepilnamečiai sūnūs, dalyvavę 1905 m. revoliucijos maišatyje, pateko rusams ir buvo išvaryti katargon. Varg-šė našlė motina per 10 metų ligi pat savo mirties laukė sū-nių sugrįžtant. Šita dvasinių kančių kankinė, kaip rašo pats brolis (Vaižg.), iškentė visą motinos skausmų gamą. Jonas Tumas, išvargęs baus-mę, sugrįžo dvasiškai pri-blokštas, ligės be jokių me-džiagiinių išteklių, nualintos tėviškės jau nebeatgriebė. Vė-hiau Malaišiai išsikirstė į vien-tkiemius, ir Tumų sodyba ta-po išdraskyta. Skausmingai Vaižgantas jautė tėviškės ne-tekimą — iki paskutinio kie-kies nė rezoliucijos. Esą vis būtų praėjį išrovęs”, skundė-si jis.

Bet jam tada dar liko visa Lietuvos žemė, kuri, nors pa-vertgta, pavadavo ir atstojo tėviškę — Malaišius. Visai ki-taip su mumis — išeiviais: mes netekome ne tik savo namų pamato akmenų, bet ir pačios tėvynės Lietuvos. Mūsų pėda-skus diegas po diego negaite-stingai ten rauja okupanto prie-varta. O čia ir mes patys daž-

nai sąmoningai savomis ran-komis savą praėjį paravė-jam... Praradęs savo svajonių ir įkvėpimo lopsį — gimtąjį, po-etiškąjį kampelį — giliai at-jausdamas išblaškytų namiš-kių skurdų likimą, Tumas nė kiek neatlyžo kovoje dėl sa-vo didžiosios tėviškės — Lie-tuvos laisvės. Jis ne tik sklei-dė žmonėse raštijos šviesą ir žadino geresnės ateities viltis, bet plikomis kumštėmis dau-žė imperijos-absolutizmo tvirtovės rūsčius sienas! Už-sispyręs lauzė caro valdžios atkaklumą, siųsdamas prašy-mus pačiam valdovui Nikalo-jui, švietimo ir vidaus reika-lų ministrams (žiūr. priedą).

Kun. J. Tumas tada įrodinėjo, kad be rašyto žodžio ir kova su girtybe, kuri rūpėjo ir caro vyriausybei, negali būti sekmingai. “Nejaugi raidė — tik ta viena nelaiminga raidė — ir toliau kliudys visam kam geram?!” 1898 m. rug-pjūčio mėn. apmaudžiai jis priekaištuoja švietimo minist-rui Mosėdžio valsčiaus žemai-čių vardu.

Ir pirmąjį Lietuvos Blaivy-bės Draugiją kun. J. Tumas buvo įsteigęs. 1896 m. ry-žosi ją įteisinti, pasiuntęs žemaičių Vyskupui prašymą su Mosėdžio parapijiečių para-šais. Ekscel. Ganytojas tą raš-tą turėjo įteikti rusų valdžiai. Bet vysk. M. Paluilionio sekre-torius prel. A. Karosas (vėliau pats tapęs Vilkaviškio vysku-pu) prašymą kartu su draugi-jos įstatais sugrąžino, neužde-žėjęs nė rezoliucijos. Esą vis tiek nieko nebus.

Ar atsiras dabar čia tarp mūsų kad ir jo luomo žmo-gus, kuris su panašiu užside-gimu ir užsispyrimu kovotų dėl blaivybės ir lietuviško žo-džio? Ar kada nors girdėjom, kad kas nors iš jų tarpo savo paties ar savo parapijos var-du siųstų USA prezidentui, sen-atoriams ir kongresmanams prašymus, memorandumus, primenant Lietuvos vergiją

nors, būdami šio krašto pilie-čiai, yra nevaržomi veikti, laikiame negresia nei persekioji-mai nei kalėjimas ar ištrėni-mas?

Vaižgantas dėl šių idėjų tie-siog sirgto sirgo, net naktimis sapnuodavo, kad jis susitinka su paeiu caru Nikolajom ir gražiai jo prašo gražinti Lie-tuvos laisvės. Jis ne tik sklei-dė žmonėse raštijos šviesą ir žadino geresnės ateities viltis, bet plikomis kumštėmis dau-žė imperijos-absolutizmo tvirtovės rūsčius sienas! Už-sispyręs lauzė caro valdžios atkaklumą, siųsdamas prašy-mus pačiam valdovui Nikalo-jui, švietimo ir vidaus reika-lų ministrams (žiūr. priedą).

Jo sapnas pagaliau išsipildė. Laisvę jis iškovojo, tautos iš-sivadavimo sulaukė. Ir mūsų pastangos būtų paveiksmės, jei tik būtume taip visos širdi-mi, visomis savo dvasios liki-mo, maldavo gražinti spausdintos raštijos laisvę ir mokykloms savąją kalbą. Tuose prašy-muose ir pareiškimuose rusų biurokratams Tumas kantriai aiškino, kad “Policijos prie-monėmis negalima sustabdyti, kas yra būtinas proto ir širdies reikalas. Šitos priemo-nės tik ištrina žmones, kai jie draudžiamai už tai, ko nė motais nelaikė nusidėjimu”.

Kun. J. Tumas tada įrodinėjo, kad be rašyto žodžio ir kova su girtybe, kuri rūpėjo ir caro vyriausybei, negali būti sekmingai. “Nejaugi raidė — tik ta viena nelaiminga raidė — ir toliau kliudys visam kam geram?!” 1898 m. rug-pjūčio mėn. apmaudžiai jis priekaištuoja švietimo minist-rui Mosėdžio valsčiaus žemai-čių vardu.

Ir pirmąjį Lietuvos Blaivy-bės Draugiją kun. J. Tumas buvo įsteigęs. 1896 m. ry-žosi ją įteisinti, pasiuntęs žemaičių Vyskupui prašymą su Mosėdžio parapijiečių para-šais. Ekscel. Ganytojas tą raš-tą turėjo įteikti rusų valdžiai. Bet vysk. M. Paluilionio sekre-torius prel. A. Karosas (vėliau pats tapęs Vilkaviškio vysku-pu) prašymą kartu su draugi-jos įstatais sugrąžino, neužde-žėjęs nė rezoliucijos. Esą vis tiek nieko nebus.

Ar atsiras dabar čia tarp mūsų kad ir jo luomo žmo-gus, kuris su panašiu užside-gimu ir užsispyrimu kovotų dėl blaivybės ir lietuviško žo-džio? Ar kada nors girdėjom, kad kas nors iš jų tarpo savo paties ar savo parapijos var-du siųstų USA prezidentui, sen-atoriams ir kongresmanams prašymus, memorandumus, primenant Lietuvos vergiją

naudotis savomis knygomis. Praeina vieneri metai, laukiame antrųjų laimingesnių t. ir t. ir vis veltui. Ir manome, nejaugi mus visiškai užmiršo? Nejaugi užmiršo, kad ir mes, lietuviai, trokštame knygų? Štai valdžia kovoja su gertu-vėmis, ji norėtų, kad mes negaištume karčemose. Tik kuo gi mes prasiblaivysime ir nu-siraminsime? Valdžia sako — knygomis ir laikraščiais. Taip ir mes manome ir trokštame. Nebetaukšime niekų karčemo-je prie buteliuko degtinės per istitus šventadienius, skaity-sime knygas ir laikraščius. Tik, ai man, kad tų knygų ir laikraščių nėra. Rusiškūsios mes skaitome ir skaitysime, kas pakankamai moka šios kalbos. Tik tokių žemaičių la-bai nedaug; visi mūsų apy-linkės gyventojai iš visos Kau-no gubernijos arba nieko ru-siškai nemoka, arba temoka keletu žodžių, išgirstų ar gir-džiamų valsčiaus valdyboje. Jiems vis tasia, ar bus ant stalo rusų knyga ar ne.

Visai kitas dalykas būtų, kad mes turėtume lietuviškų-ųjų knygų ir laikraščių: visi įdomautume ir skaitytume, nes visiems būtų jos imano-mos, visi mokame skaityti sa-vasias knygas, lietuviškoms raidėmis spausdintas.

Pagalvokite, Jūsų Ekscelencija, apie tą naudą, kurios duotų lietuvių knygos, laisvai pardavinėjamos drauge su ru-sų knygomis. Užjaukite ne-laimingą mūsų padėimą ir vėl pakelkite klausimą, kad būtų leista tų knygų spausdin-ti Rusijoje.”

(“Mūsų Senovė”, I-ji knyga; Red. Juozas Tumas, Kaunas, 1921 m. Kalba palikta šio lei-dinio — mano netaisyta. M. 8-nė)

NAUJI DOVANŲ SIUNTINIAI Į LIETUVĄ
Susitarus su V/O “Vniešposyltorgu” dabar mes priimame užsakymus aukštos kokybės sovietiškomis prekėmis, kurias galite pasiūsti į Lietuvą savo gimnainčiams:
Automobilius, motociklus, šaldytuvus, skalbimo mašinas, dviračius, televizijas, pianinus ir t. t.
Prašykite raštu ar telefonu katalogu.
Mes ir toliau siunčiame paketus jūsų pačių parinktų prekių.

CENTRAL PARCEL SERVICE, INC.
220 SOUTH STATE STREET, CHICAGO 4, ILL.
WAbash 2-9354

PASIMATYKITE SU SAVO GIMNAINČIAIS VILNIUJE
Kodėl nenuvykti su mūsų organizuojama grupe rugsėjo 5 dieną? Teiraukitės mūsų paruoštų brošiūrų.
GORDON TRAVEL SERVICE
220 SOUTH STATE STREET, CHICAGO 4, ILL.
WEstber 9-6362
Mūsų balandžio mėn. suorganizuotosios grupės da-lyviai jau grįžo iš Vilniaus, ir labai patenkinti pa-simatymu su savo gimnainčiais.

NELAUKITE - RYTOJ GALI BŪTI PERVELU!
Jei norite užtikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar žiup ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polišą per mūsų kompaniją. Nelaimė išitikus, neturėsite jokių nemalonumų.
“Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters”
O'MALLEY & McKAY, Inc.
222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonai: CEntral 6-5206
Generaliniai Agentai šių Kompanijų:
COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.